

Meditaties bij de 99 Namen van Allah - Deel 2

Inhoudsopgave deel 2 Namen 34 t/m 66

34. Al-Ghafoer, de Vergevende	2
35. Asj-Sjakoer, de Dankbetuigende	3
36. Al-'Aliey, de Verhevene	4
37. Al-Kabier, de Grote	5
38. Al-Hafiez, de Bewaarder	6
39. Al-Moeqiet, Die voorziet in alle behoeften	7
40. Al-Hasieb, Hij die rekenschap vraagt.....	8
41. Al-Djaliel, de Majestueuze	9
42. Al-Kariem, de Eerbiedwaardige	10
43. Ar-Raqieb, de Waakzame, de Hoeder.....	11
44. Al-Moedjieb, Die het gebed verhoort	12
45. Al-Waasi', de Alomvattende.....	13
46. Al-Hakiem, de Wijze	14
47. Al-Wadoed, de Liefdevolle.....	15
48. Al-Madjied, de Glorierijke.....	16
49. Al-Baa'ith, Hij die Opwekt	17
50. Asj-Sjahied, de Getuige	18
51. Al- Haqq, De Ware, De Waarachtige	19
52. Al-Wakiel, de Zaakbehartiger	20
53. Al-Qawiey, de Sterke	21
54. Al-Matien, de Onwankelbare, de Standvastige	22
55. Al-Waliey, de Beschermmer	23
56. Al-Hamied, de Lofwaardige	24
57. Al-Moehsie, Die het getal van alles kent.....	25
58. en 59. Al-Moebdi' en Al-Moe'ied, de Schepper en de Herschepper	26
60. Al-Moehyie, Hij die doden doet herleven	28
61. Al-Moemiet, Hij, die doet sterven	29
62. Al-Hayy, de Levende	30
63. Al-Qayyoem, de Standvastige	31
64. Al-Waadjid, de Vinder, de Overvloedige	32
65. Al-Maadjid, de Glorierijke.....	33
66. Al-Waahid, de Ene.....	34

34. Al-Ghafoer, de Vergevende

We luisteren naar soera Joesoef (soera 12), de verzen 88-92, waar Jozef zich aan zijn broers bekend maakt:

“Toen zij dan bij hem binnenkwamen zeiden zij: O, excellentie, ons en onze familie heeft tegenspoed getroffen en wij komen met onbeduidende koopwaar, maar geef ons toch een vol rantsoen en geef het ons als aalmoes. God belooft hen die aalmoezen geven. Hij zei: Weten jullie wat jullie Joesoef en zijn broer aangedaan hebben toen jullie zo dom waren? Zij zeiden: Ben jij werkelijk Joesoef? Hij zei: Ik ben Joesoef en dit is mijn broer (Benjamin). God heeft ons een gunst bewezen. Als iemand godvrezend is en geduldig volhardt dan laat God het loon van hen die goed doen niet verloren gaan. Zij zeiden: Bij God! God heeft aan jou wel de voorkeur gegeven boven ons. En wij hebben echt verkeerd gedaan. Hij zei: Jullie wordt vandaag niets verweten. God zal jullie vergeven en Hij is de barmhartigste van de barmhartigen”.

Ook in de Bijbel zijn Jozefs broers zich van hun schuld bewust en blijven zij tot aan het slot van het boek Genesis bevreesd voor de mogelijke wraak, die Jozef op hen zal nemen voor het spel dat zij met hem, de weerloze, hebben gespeeld. In de Bijbel neemt Jozef hun vrees weg met de woorden:

“Vreest niet, want ben ik in Gods plaats? Gij hebt wel kwaad tegen mij gedacht, maar God heeft dat ten goede gedacht, ten einde te doen zoals heden het geval is: een groot volk in het heden te behouden (Genesis 50:19-20)”.

In de Koran, in soera 12:3 wordt dit Joesoef/Jozef-verhaal ‘het mooiste verhaal’ genoemd in de vertaling van Leemhuis; in de vertaling van Kramers heet het ‘de aller-schoonste vertelling’.

Hoe komt het, dat dit verhaal in onze dagen, nu als musical, volle zalen trekt?

Al sinds 1968 is de musical ‘Joseph and the Amazing Technicolor Dreamcoat’ in de Engelssprekende wereld een hit. Tim Rice was de schrijver van de teksten en Lloyd Webber schreef de muziek. In Nederland ging de musical in 2008 in première. Wat is het geheim van dit verhaal? Deze aller-schoonste vertelling? Het gevaar van elk verhaal, waarbij je het happy-end bij de eerste bladzij al voelt aankomen, is dat het een leeg verhaal is. Laten we zeggen: zonder echte mensen. Wat maakt dit verhaal in Bijbel en Koran tot een verhaal van echte mensen? Omdat het gaat om schuld en boete, om berouw en vergeving.

Waarom is dit geen ‘soft’ verhaal: alles is weer koek en ei tussen de broertjes, die elkaar vroeger niet konden uitstaan? Het blijkt in het Joesoef /Jozef-verhaal behalve over verzoening, ook over waarheid te gaan. Waarheid en verzoening. Een woordenpaar dat in onze generatie in bijvoorbeeld Chili, Argentinië en Zuid-Afrika na de machtswisseling steeds weer herhaald werd. Zo was in Zuid-Afrika aartsbisschop Tutu voorzitter van de waarheidscommissie. De commissie, die ter genoegdoening van de slachtoffers, de waarheid over de misdrijven van het apartheidsregime boven tafel diende te krijgen. Dit alles ter bevordering van de nationale eenheid en verzoening.

In het Koranverhaal en in het Bijbelverhaal is Jozef voorzitter van zijn eigen waarheidscommissie. Ook hier heeft er een machtswisseling plaats gevonden. Jozef is nu aan de macht. Voorafgaande aan de verzoening test hij zijn broers. Zijn zij nog even verraderlijk als vroeger of zijn ze nu betrouwbaar? Pas na deze test maakt hij zich aan hen als broer bekend. Dan belijden zij hun schuld, tonen zij berouw. Dan zien zij de waarheid over wat zij hun broer ooit hebben aangedaan. *“Wij hebben echt verkeerd gedaan”.* Dan zegt Jozef: Jullie wordt vandaag niets verweten. God zal jullie vergeven. Hij is Al-Ghafoer, de Vergevende.

35. Asj-Sjakoer, de Dankbetuigende

We luisteren deze keer eens naar enkele verzen uit de Bergrede van Jezus. In het begin van Mattheüs 6 legt Jezus aan zijn leerlingen uit op welke wijze zij naastenliefde dienen te beoefenen, hoe zij dienen te bidden en op welke manier zij dienen te vasten. Hier volgen enkele verzen:

“Zorg dat u Gods wil niet doet om op te vallen bij de mensen. Anders zal uw Vader in de hemel u er niet voor belonen. Helpt u iemand in nood, maak het dan niet wereldkundig zoals schijnheilige mensen doen. Als ú iemand in nood helpt, zorg dan dat uw linkerhand niet weet wat uw rechter doet. Uw hulp blijft dan verborgen. En uw Vader, die ziet wat verborgen is, zal u belonen”. En even verder: *“Wanneer u bidt, doe het dan niet zoals de schijnheilige mensen. Want die staan graag in de synagogen of op de hoeken van de straten te bidden; daar kan iedereen ze zien. Neem van mij aan: ze hebben hun loon al ontvangen. Wanneer ú dus bidt ga dan uw kamer binnen; en als u de deur achter u hebt dicht gedaan, bid dan tot uw Vader, die door niemand gezien wordt. En uw Vader, die ziet wat verborgen is, zal u belonen.”*

En weer wat verder:

“Als u vast, kijk dan niet somber zoals schijnheilige mensen doen. Want die trekken een ernstig gezicht, alleen maar om de anderen te laten zien dat ze vasten. Neem van mij aan: ze hebben hun loon al ontvangen. Maar als ú vast, wrijf dan uw hoofd in met olijfolie en was uw gezicht; dan merkt niemand dat u vast, behalve uw Vader, die door niemand gezien wordt. En uw Vader, die ziet wat verborgen is, zal u belonen”.

Het is goed te bedenken dat de Islam op vijf zuilen gebouwd is: naastenliefde, gebed, vasten, belijdenis en pelgrimage. De eerste drie zuilen worden ook genoemd door Jezus in de Bergrede. En Jezus staat weer in de traditie van het joodse geloof, waar naastenliefde, gebed en vasten evenzeer tot de fundamenten van het geloof behoren.

Maar nu is er een treffende overeenkomst met sommige verzen in de Koran. Het gaat over de manier waarop mensen deze godsdienstige plichten vervullen. Maar al te vaak kan het sleur worden, of een uiterlijk gebeuren. Op de gevaren van de uiterlijkheid, de buitenkantigheid zo te zeggen, wil Jezus nu wijzen. Veel godsdienst is puur voor de show. Jezus zegt: kijk daar doorheen en verval zelf niet in deze schijnheiligheid.

We luisteren naar enkele verzen uit de Koran, soera 2:264:

“Jullie, die geloven! Maak jullie aalmoezen niet waardeloos door gepoch en ergernis zoals hij die zijn bezit weggeeft om door de mensen gezien te worden, maar zonder te geloven in God en de laatste dag”. En soera 64: 16, 17 en 18:

“Vrees dus God zo goed als jullie kunnen en luister, gehoorzaam en geef bijdragen; dat is beter voor jullie zelf. En wie voor de eigen hebzucht behoed worden, dat zijn zij, die het welgaat. En als jullie aan God een goede lening geven, zal Hij het voor jullie verdubbelen en Hij zal jullie vergeven; God is dankbetuigend (Asj-Sjakoer) en zachtmoedig. De kenner van het verborgene en het waarneembare, de machtige, de wijze”.

God ziet in het verborgene. Als je ‘een goede lening aan God geeft’ zal God, als betuiging van zijn dank, deze lening verdubbelen. Dat doet mij denken aan spontane acties voor het goede doel, bijvoorbeeld in verenigingen. Door enkele enthousiastelingen is dat opgezet, veel moeilijkheden zijn overwonnen en het resultaat is geweldig. Het bestuur is onder de indruk. En om de dankbaarheid voor dit particuliere initiatief te onderstrepen zegt het bestuur: Wij verdubbelen het opgehaalde bedrag. Precies zo is God. God zegt als het ware: Sjoekran, dank je wel. Hij is de Dankbetuigende, Asj-Sjakoer. Hij verdubbelt het goede, dat je deed.

36. Al-'Aliey, de Verhevene

Wanneer je over het dagelijkse wel en wee in de Arabische wereld van rondom het jaar duizend ingelicht wil worden is de verzameling verhalen in 'Duizend en één nacht' een rijke bron. (Er is een actuele driedelige uitgave in de vertaling van Richard van Leeuwen.)

Eén zo'n verhaal gaat over 'het geleerde slavenmeisje' Tawaddoed. Haar meester was aan lager wal geraakt en er zat niets anders op dan zijn laatste bezit, deze slavin, te verkopen aan de Vorst der gelovigen, kalief Haroen ar-Rasjied, die regeerde rondom het jaar 800 in Bagdad. Echter: Wat was haar prijs? Haar naam Tawaddoed betekent liefde, genegenheid. Haar liefde en genegenheid golden de gehele toenmalige kennis. De Kalief wilde haar kennis wel eens zien. Zo kwamen van alle wetenschappen de knapste koppen naar Bagdad. Mocht zij de geleerden overtreffen in kennis, dan legden de geleerden hun geleerdengewaad en tulband af. Zo versloeg zij deskundigen in geneeskunst, wiskunde, sterrenkunde, logica, filosofie, welsprekendheid en muziek. En tenslotte de specialist in de kennis van de Koran.

Deze Koranspecialist vroeg haar: Welke soera (hoofdstuk) is het meest verkieslijk?

Tawaddoed antwoordde: De soera van De Koe (soera twee).

En welk vers is het meest aanzienlijk?

Tawaddoed antwoordde: Het Troonvers, dat uit vijftig woorden bestaat, die elk vijftig maal zegen schenken. (Dat is soera 2: 255.)

Dat maakt ons, lezers van dat verhaal, nieuwsgierig naar het zogenaamde Troonvers. Laten we luisteren naar soera 2:255:

"Er is geen god dan Hij, de Levende, de Standvastige. Sluimer noch slaap overmant Hem. Hem behoort wat in de hemelen en wat op de aarde is. Wie is het die zonder Zijn toestemming bij Hem zou kunnen bemiddelen? Hij weet wat vóór hen is en wat achter hen is en zij bevatten niets van Zijn kennis, behalve dan wat Hij wil. Zijn troon strekt zich uit over de hemelen en de aarde en het valt Hem niet zwaar beide in stand te houden. Hij is de Verhevene (Al-'Aliey), de Immense (Al-'Aziem)."

Wie een beetje thuis in de Bijbel is, hoort allerlei echo's van Bijbelgedeelten. Psalm 103:19: *"De Heer heeft zijn troon in de hemel gevestigd"*, Psalm 121:4: *"Zie de Bewaarder van Israël sluimert noch slaapt"*, Psalm 139: *"Heer, Gij doorgrondt en kent mij, Gij omgeeft mij van achteren en van voren, het begrijpen is mij te wonderbaar, te verheven, ik kan er niet bij"*. Ook in de Bijbel is God de Verhevene. Zijn troon is hoog verheven. Wij doorgronden God niet, of, zoals de Koran zegt: Wij bevatten niets van Zijn kennis.

Helemaal niets? *"Zij bevatten niets van Zijn kennis, behalve dan wat Hij wil."* Dat houdt een oproep in aan ons mensen om te bidden: Raak ons aan met Uw Geest, oh Verhevene, zodat wij kunnen delen in het licht van Uw kennis.

Hoe liep het trouwens af met het knappe slavenmeisje Tawaddoed? Nadat ze tot slot ook nog de schaakgrootmeester van Bagdad heeft verslagen, brengt zij tot besluit met haar luitspel kalief Haroen ar-Rasjied in vervoering. Hij zei tot Tawaddoed: "God zegene je en zij degene genadig die je heeft onderwezen". Tawaddoed stond op en kuste de grond aan zijn voeten. De kalief gaf bevel het geld te halen en betaalde haar meester honderdduizend dinar. (De vraagprijs was tienduizend dinar.) De kalief zei: "Tawaddoed doe een verzoek aan mij". Tawaddoed zei: "Ik verzoek u mij terug te geven aan mijn heer, die mij verkocht heeft".

"Dat is goed", zei de kalief en gaf haar aan haar meester terug.

37. Al-Kabier, de Grote

We hoorden bij de naam Al-Mutakabbir dat de woordstam *kbr*, groot zijn, ons westerlingen al een beetje vertrouwd in de oren klinkt. Namelijk door de spreuk: Allahu akbar, God is zeer groot. Die letter 'a' voor de woordstam *kbr* duidt op een vergrotende of overtreffende trap. Allah is groter of Allah is het grootst, zeer groot. Bij deze naam Al-Kabier mogen we ons te binnen brengen dat deze naam, precies zo uitgesproken, ook in de Bijbel voorkomt. En ook hetzelfde betekent: de sterke, de geweldige, de grote. Bij de naam Al-Kabier beseffen we weer hoe nauw de familieband is tussen het Hebreeuws van de Bijbel en het Arabisch van de Koran.

We luisteren naar een paar regels uit de Koran (soera 13, genaamd De Donder: 8 e.v.):

“God weet wat iedere vrouw draagt en hoe de baarmoeders afnemen en hoe zij toenemen en alles heeft bij Hem een maat. De kenner van het verborgene en het waarneembare, de grote (Al-Kabier), de verhevene. Het maakt niet uit of iemand van jullie in het geheim spreekt of in het openbaar of zich 's nachts verbergt of overdag openlijk rondloopt. Hij heeft een gevolg voor en achter zich, die hem op Gods bevel bewaken. God verandert niet wat er in de mensen is zolang zij niet veranderen wat er in henzelf is en wanneer God het met mensen slecht voor heeft dan is dat onafwendbaar en zij hebben buiten God niemand die hen beschermt. Hij is het die jullie in vrees en beven de bliksem laat zien en die zware wolken laat ontstaan. En de donder prijst zijn lof; de engelen eveneens uit vrees voor Hem. En Hij zendt de donderslagen en treft daarmee wie Hij wil, terwijl zij over God twisten.”

Ik weet niet hoe het u vergaat, maar als ik deze regels lees moet ik sterk aan het Bijbelse boek Job denken. Al was het alleen al omdat de Hebreeuwse naam Kabier voor God met name in Job voorkomt (Job 34:17, 36:5). Ook in het boek Job wordt de grootheid van God geschilderd in alle wonderen van de schepping. Er zijn twistende mensen. De drie vrienden van Job twisten met hem over de oorzaak van zijn ellende. En met hun theorieën praten ze hem nog dieper in de put. Job breekt het contact met hen af. Een vierde vriend, Elihu, probeert het gesprek met Job weer op gang te brengen. Veel nieuws zegt hij niet. Maar zijn toon, zijn houding is anders. Hij is de eerste van de vrienden, die Job bij zijn naam noemt.

“Nu dan toch, Job, luister naar mijn rede (Job 33:1)”. Er komt iets op gang bij Job in zijn opstand tegen God. De laatste, die met Job spreekt is God zelf. Een antwoord uit het onweer.

“Kunt gij de bliksemen uitzenden, zodat zij heengaan en tot u zeggen: hier zijn wij (Job 38:35)?”

Dan verandert er iets in Job. Hij antwoordt God: *“Ik verkondigde, zonder inzicht, dingen, mij te wonderbaar en die ik niet begreep. Slechts van horen zeggen had ik van U vernomen, maar nu heeft mijn oog U aanschouwd. Daarom herroep ik en doe boete”*. Toen Job veranderde, zich omkeerde naar God, veranderde als het ware ook God. Er staat: *“En de Heer bracht een keer in het lot van Job en gaf Job het dubbele van al wat hij bezeten had (Job 42)”*.

Ieder najaar wordt door de joden Grote Verzoendag gevierd. Het is goed om als christenen mee te leven met de gedenkdagen van onze zustergodsdiensten. Bijbellezing op Grote Verzoendag is o.a. Deuteronomium 30:1-10: *“... wanneer gij u dan tot de Eeuwige, uw God bekeert en naar zijn stem luistert... dan zal de Heer, uw God een keer in uw lot brengen...”*.

Of, zoals de Koran zegt: als de mens niet verandert 'wat er in henzelf is', verandert als het ware God niet. Maar: als de mens verandert, verandert als het ware God.

Ja, God is groot, Hij is Al-Kabier. Groter dan ons hart, dan ons bevattingsvermogen. Zoals Job zegt: dingen te wonderbaar en die ik niet begreep.

38. Al-Hafiez, de Bewaarder

In hoofdstuk 12 van de Koran vinden we het verhaal van Jozef uit het boek Genesis in de Bijbel. 'De aller-schoonste vertelling', 'het mooiste verhaal', zegt soera 12:3. Bij de meditatie over de naam Al-Ghafoer, de Vergevende, maakten wij kennis met het slot van het verhaal. Nu willen wij stilstaan bij het begin. Het is een Bijbelverhaal, en ook een Koranverhaal, dat zo te zeggen niet stuk te krijgen is. De geschiedenis van Jozef is bewaard gebleven niet alleen als tekst in boeken, maar als verhaal van mensen.

We herkennen er onszelf in, in al onze ups en downs. Want een verhaal van ups en downs is het, dat verhaal van Jozef.

Om te beginnen: Jozefs dromen van zijn toekomstige grootheid; korenschoven buigen zich voor hem, sterren brengen hem hulde. Zijn vader Jacob waarschuwt zijn lievelingszoon, nog maar een teenager, zijn dromen niet aan zijn broers te vertellen (soera 12:5): *"Zij zouden een list tegen je kunnen beramen". De Satan is namelijk een verklaarde vijand van de mens*". Jacob voorvoelt de verwoestende werking van de jaloezie van de oudere broers. En hij krijgt gelijk. De broers bedenken een list om van de in hun ogen onverdraaglijke broer verlost te worden: *"Stuur hem morgen met ons mee om goed te eten en te spelen; wij zullen wel over hem waken (hafiza)"*, zeggen ze tegen hun vader. En zo komt Jozef in de put en wordt hij doorverkocht naar Egypte als slaaf. Zijn vader Jacob heeft echter de dromen van Jozef nooit vergeten, *"hij hield die in gedachten"* (Genesis 37:11).

In soera 12:54 en 55 komen we Jozef weer tegen. Nu in Egypte. De koning van Egypte zegt: *"Brenghem bij mij, ik wil hem tot mijn vertrouwing maken. En toen de koning tot Jozef sprak, zei hij: "Heden heb jij je positie bij ons gevestigd en geniet jij vertrouwen. Jozef zei: Stel mij aan over de voorraadschuren van het land. Ik ben een kundig beheerder (hafiez)".* Toen er nu in de hele wereld hongersnood uitbrak, kwam de hele wereld naar de voorraadschuren van Egypte om graan te kopen. Zo ook de broers van Jozef. Als Jozef, de onderkoning, hen herkent, ontwikkelt hij een plan om zijn broers op hun huidige betrouwbaarheid te testen. Er is geen denken aan, dat de broers Jozef herkennen, zo zeer is hij in uiterlijk een Egyptenaar. Jozef weet het zo te regelen, dat hij zijn broers dwingt de volgende keer hun jongste broertje, Benjamin mee te nemen. Anders krijgen ze 'hun rantsoen niet'. Teruggekeerd bij vader Jacob zeggen zij:

"O onze vader, ons wordt het rantsoen ontzegd; stuur ons dus onze broeder mee om een rantsoen te krijgen; wij zullen wel over hem waken (hafiza)." Dat woord, hafiza ('waken over', 'bewaren'), heeft Jacob eerder uit hun mond gehoord. Hij antwoordt dan ook: "Kan ik Benjamin op een andere manier toevertrouwen dan zoals ik vroeger zijn broer Jozef aan jullie heb toevertrouwd? En God is Bewaarder (Hafiez) en Hij is de Barmhartigste der barmhartigen."

Zijn zonen hebben hem in het geval van Jozef bedrogen met het smoesje dat Jozef door een wild dier is verscheurd en daarom nooit meer is terug gekomen. Zo 'goed' hebben zij op hem gepast (hafiza). Die leugen heeft Jacob altijd doorzien. Hij weet hoe onbetrouwbaar zijn zonen kunnen zijn. Hij geeft zijn jongste zoon Benjamin alleen met hen mee, als zij borg voor hem staan. En in Egypte stáán ze borg voor hun broer en betonen zich eindelijk in waarheid *bewaarders, hoeders* van hun broer. Jozef is overtuigd van de nieuwe geest die er onder zijn broers heerst en maakt zich aan hen bekend. Hij verzoent zich met hen.

Te midden van al deze maar al te herkenbare familieverhalen met jaloezie, leugen, verraad, rijkdom en armoede, maar ook met beproeving, vergeving en verzoening - kortom te midden van al deze verhalen - noemt Jacob God: Al-Hafiez; de Bewaarder, in wie hij altijd is blijven geloven.

39. Al-Moeqiet, Die voorziet in alle behoeften

We luisteren naar een Korantekst (soera 4:85-86): *“Wie met een goede voorspraak bemiddelt, krijgt zijn aandeel en wie met een slechte voorspraak bemiddelt krijgt zijn portie daarvan. God houdt op alles toezicht (Al-Moeqiet)”*.

De uitleggers van de betekenis van de naam Al-Moeqiet hebben in dat woord verschillende dingen gehoord. De Nederlandse vertaling van Leemhuis geeft: ‘God houdt op alles toezicht’. Sharib geeft in zijn boekje over de Schone Namen van Allah meerdere betekenissen: de Onderhouder, Degene, die op de hoogte is en in staat is om zijn schepping al het benodigde te verschaffen, de Voorziener in de behoeften. Vandaag de dag betekent in het Arabisch het werkwoord dat ten grondslag ligt aan moeqiet: ‘voeden’, ‘te eten geven’. Omdat er kennelijk zoveel mee klinkt bij het woord ‘moeqiet’ zijn er meer betekenissen mogelijk. Zo is gedacht aan God, die zijn schepping voorziet in de behoefte aan concreet onderhoud; maar ook aan de ‘hartversterking’, de geestelijke voeding, die iemand weer met nieuwe moed en energie in beweging brengt.

Wanneer je zo meedenkt met de uitlegresultaten van Al-Moeqiet binnen de Islam, word ik als christen herinnerd aan het Onze Vader. In Mattheüs 6:11 lezen we: *‘Geef ons heden ons dagelijks brood’*.

Nu heb ik een boekje, getiteld ‘Het Onze Vader in meer dan vijftig talen’. Wanneer je leest bij de woorden ‘Geef ons heden ons dagelijks brood’, dan zie je dat Engelsen, Fransen en Duitsers dat ook zo bidden: Give us today our daily bread, Donne-nous aujourd’hui notre pain quotidien, Unser täglich Brot gib uns heute. Dan het Spaans: Danos hoy nuestro pan sobre substancial, en het Italiaans: Dacci oggi il nostro pane per sostentamento. De bepaling bij brood is: substancial, respectievelijk sostentamento. We hoeven geen talenknobbel te hebben om te begrijpen dat daar niet ‘dagelijks’ staat, maar meer iets als ‘voedzaam’, substantieel en voor ons onderhoud. Hoe zit dat? Daar ben ik achter gekomen toen ik in mijn Griekse Nieuwe Testament eens op de kleine lettertjes ging letten bij Mattheüs 6:11. Voor het woord dat wij altijd bidden met ‘dagelijks’, staat in het Grieks het woordje ‘epiousios’. Maar de geleerden weten eigenlijk niet wat het precies betekent, omdat het vrijwel nergens in de Griekse wereld voorkomt. Vroege Latijnse vertalingen van het Nieuwe Testament zijn allerlei kanten opgegaan met hun vertaling van ‘epiousios’: cottidianum (dagelijks), perpetuum (eeuwigdurend), necessarium (het ‘brood’-nodige), venientem (het komende), crastinum (voor morgen). Bij perpetuum (eeuwigdurend) kunnen we denken aan de invloed van het avondmaalsbrood, brood ten eeuwig leven. Bij necessarium (het nodige) kunnen we denken aan de invloed van bijvoorbeeld Spreuken 30:8: ‘Geef mij rijkdom noch armoede, doe mij het brood genieten, dat mijn rantsoen is’. Bij venientem (het komende brood) en crastinum (het brood van morgen) kunnen we denken aan de invloed van de manna-geschiedenis uit Exodus 16 op het Onze Vader. Zes dagen zal God voor manna, het brood voor onderweg, zorgen. De zevende dag echter niet. Toch dient Israël zich geen zorgen te maken want op de zesde dag krijgen ze een dubbele portie, ook het komende brood, ook het brood voor morgen.

Zo mogen we ons bij de naam Al-moeqiet, God die Voorziet in onze behoeften, (evenals in het Onze Vader) op vele golflengten aangesproken weten: die voorziet in onze concrete dagelijkse noden, maar ons ook geestelijk sterkt en nieuwe energie schenkt.

40. Al-Hasieb, Hij die rekenschap vraagt

We luisteren naar een regel uit de Koran. Uit het hoofdstuk, getiteld An-Nisaa (De Vrouwen). Het eerste gedeelte van dit hoofdstuk behandelt een aantal juridische onderwerpen, zoals het beheer van goederen, toebehorend aan wezen. Over dat onderwerp gaat het volgende vers:
Soera 4:6: *"En toets de wezen, totdat zij de leeftijd om te trouwen bereikt hebben en als jullie dan redelijk inzicht bemerken, overhandig hun dan hun bezittingen. En verteer ze niet verkwistend en overijld voordat zij groot geworden zijn. Wie rijk is moet er af blijven en wie arm is moet er in redelijkheid van gebruiken. En als jullie hun dan hun bezittingen overhandigen laat er dan getuigen bij aanwezig zijn. Het is God die rekenschap vraagt (Al-Hasieb)".*

Wie de Bijbel opslaat, bijvoorbeeld in Exodus 22:22, leest: *"Doe een weduwe of een wees geen onrecht. Want behandel je hen onrechtvaardig, dan zal ik hen zeker te hulp komen als zij luid om Mij roepen"*. Psalm 68 noemt God zelfs de Vader der wezen en de verdediger der weduwen (Psalm 68:6). Tot ver in het Nieuwe Testament strekt zich deze zorg voor weduwe en wees uit: Jacobus vat in zijn brief de ware, zuivere godsdienst samen: *"Omzien naar weduwen en wezen in hun druk en zichzelf onbesmet van de wereld bewaren"*.

Je moet misschien zelf in die uiterst kwetsbare positie van wees geweest zijn om te doorgronden wat hier allemaal speelt. Mohammed zelf heeft zijn eigen vader Abdallah niet gekend. Zijn vader stierf voor zijn geboorte. Van zijn geboorte af was hij dus al halfwees. Toen hij ongeveer zes jaar was overleed ook zijn moeder, Amina. Op dat moment was hij honderd procent wees en aangewezen op het sociale vangnet van zijn familie. Eerst nam zijn grootvader de zorg voor Mohammed op zich, later zijn oom. In het gelezen Korangedeelte gaat het over een vrouwelijke wees. En wel een meisje, dat zonder vader en moeder een vermogen had geërfd. Nu dreigen er extra gevaren. Er dreigen namelijk verzoeken bij de voogden over dit weeskind. Nu het meisje zelf nog niet in staat is haar vermogen te beheren, is de verzoeking groot dat vermogen van de wees alvast maar eens aan te breken: 'verkwistend te verteren, overijld'. Mocht de voogd zelf rijk zijn, dan staat dat al helemaal slecht, hij moet er af blijven. Mocht de voogd zelf behoeftig zijn, dan is het redelijk dat hij voor zijn goede zorgen voor de wees iets van haar vermogen 'in redelijkheid' gebruikt.

Zulke wetgeving om wezen te beschermen blijkt in Bijbel en Koran hard nodig omdat de praktijk van alledag niet zo verheven was: de wees wordt in wezen als slaafje of slavinnetje misbruikt; hun treurige lot zal wel een reden hebben, zegt men dan en de voogd acht zich gerechtigd om naar willekeur te beschikken over het aan hem tijdelijk toevertrouwde vermogen. Niet om het te beheren ten gunste van de wees, aan hem toevertrouwd. Maar om het voor eigen directe consumptie aan te wenden. Geen haan, die er naar kraait.

Nog iets: *"Toets de wezen totdat zij de leeftijd om te trouwen bereikt hebben en als jullie dan redelijk inzicht bemerken, overhandig hun dan hun bezittingen"*. Hoezo 'wezen toetsen', hoezo 'redelijk inzicht', hoezo 'leeftijd om te trouwen' en vooral hoezo 'overhandigen van hun bezittingen'? Hoeveel wezen zullen niet naar hun bezittingen hebben moeten fluiten, toen zij eenmaal tot redelijk inzicht waren gekomen?

De barre werkelijkheid was en is tot vandaag dat zorg voor andermans vermogen vaak niet volgens het Bijbel- of Koran-boekje verloopt, om zo te zeggen. Eigenbelang overheerst de zorg voor de kwetsbare ander. Wie controleert? God is Al-Hasieb, Hij die rekenschap vraagt.

41. Al-Djaliel, de Majestueuze

Respect. Voor een ander mens, die onze eerbied waardig is. Respect...dat is een woord van het allergrootste belang. Speciaal als er conflicten aan de gang zijn, als er zelfs sprake is van een sluimerende of openlijke vijandschap. Wat gaat ontbreken is het respect voor de ander, de tegenstander. Wat soms begint met ironie, overgaat in spot kan uitkomen bij het wederzijds kwetsen van elkaar. Des te pijnlijker als het gaat over de godsdienst. Laten we dicht bij huis blijven. Hier in het westen, waar godsdienst voor zeer velen een randverschijnsel in hun eigen persoonlijke leven is geworden, kunnen we ons de hartstochten niet voorstellen die los komen bij mensen, die zich godsdienstig gekwetst voelen.

God als de Majestueuze, de Eerbiedwaardige. De Respectwaardige. Het werkwoord 'djalal' in het Arabisch kan behalve 'eer betuigen', ook betekenen: zich omhullen. Dat doet een Bijbellezer denken aan de verhalen van Mozes en Elia, die als hoogste vorm van eerbied en respect voor Gods aanwezigheid, zich het gelaat omhullen. Maar als godsdienst je nu helemaal niets meer zegt, wat wil deze lofprijzing van God als de Majestueuze, de Eerbiedwaardige, de Sublieme ons dan zeggen?

Dat kan wellicht het beste door een persoonlijk levensverhaal toegelicht worden.

Ik heb hier voor mij het boek 'Kaddisj' van Leon Wieseltier. Leon Wieseltier is een Amerikaan, geboren in 1952 in een Joods gezin. Vier en twintig jaar is hij in dat joodse milieu gebleven, ook godsdienstig. Toen, in 1976, is hij opgehouden volgens de joodse wet te leven. Velen in die tijd keerden de godsdienst de rug toe. Of het nu joods, katholiek of protestant was. Ook in Nederland begon toen de tijd van de zogenaamde 'afscheidsliteratuur'. 't Hart, Wolkers (afscheid van de gereformeerden), maar ook Van het Reve, die afscheid neemt van de 'rode kerk' van zijn ouders. Meestal is dat afscheid definitief gebleken. Dat leek ook het geval bij Leon Wieseltier. Waar hij vooral op was afgeknapt, was het bidden. Hij schrijft: "Ik had schoon genoeg van innerlijkheid. Ik droomde van uiterlijkheid; van de zekerheid daarvan, van het majesteitelijke. Maar zoiets had ik nooit gevonden. Dus was ik mijn gebeden gaan zien als een eenzaam makende en vernederende vorm van spreken, en toen ben ik er mee opgehouden".

Tot het moment dat zijn vader stierf, op 24 maart 1996. Volgens het godsdienstige voorschrift heeft de nabestaande de opdracht een jaar lang driemaal daags het gebed te zeggen, dat bekend staat als het 'Kaddisj'. En nu doet Wieseltier verslag in vele honderden bladzijden van zijn religieus avontuur in dat jaar van rouw om zijn vader. Hij gaat namelijk de uitdaging aan, om deze religieuze plicht op zich te nemen, hoezeer hij ook van alles afscheid had genomen.

Ergens aan het eind van het boek, als het eind van de rouwperiode in zicht is, zegt hij: "Voor mij heeft de rouw om mijn vader het aspect van de thuiskomst".

Het 'Kaddisj' dat hij een jaarlang driemaal daags gebeden had, ging weer tot hem spreken.

De Majesteit van God wordt er in verheerlijkt. Hier volgen enkele regels uit dat gebed:

'Verheven en geheiligd worde Zijn grote naam.

Zijn koninkrijk worde erkend in uw leven,

Geroemd, gevierd worde de naam van de Heilige....

Welnu zegt het mede: Amen!'

God als Al-Djaliel, de Majestueuze. Er moet iets in je leven gebeurd zijn om de betekenis van die naam weer tot je te laten spreken.

42. Al-Kariem, de Eerbiedwaardige

We lezen eerst een stuk uit de Koran, waarin de naam Al-Kariem, de Eerbiedwaardige, voorkomt.

Soera 82:1-9: *“Wanneer de hemel splijt en wanneer de sterren verstrooid worden en wanneer de zeeën opengebroken worden en wanneer de graven omgewoeld worden, dan weet een ziel wat zij vroeger en later gedaan heeft. O mens, wat heeft jou begoocheld aangaande uw Heer, de Eerbiedwaardige (Al-Kariem)? Die jou geschapen heeft, dan gevormd en dan evenwichtig gemaakt heeft. In welke vorm Hij het wilde heeft Hij jou samengesteld. Maar nee, jullie loochenen het oordeel”.*

Een beetje Bijbellezer zal niet verbaasd opkijken bij deze regels, die allerlei verschijnselen beschrijven wanneer de dag van het oordeel nadert. Kosmische manifestaties, buitengewone natuurverschijnselen worden ook in de Bijbel genoemd. *“De zon zal veranderen in duisternis en de maan in bloed, voordat de grote en doorluchtige dag des Heren komt”*, zegt de profeet Joël (Joël 2:31).

Ook de laconieke reactie van de mensen: *“Maar nee, jullie loochenen het oordeel”* kennen we uit de Bijbel. Profeten kunnen nog zo dramatisch Gods oordeel aankondigen, de mensen vragen simpelweg: wat ‘schuift’ het, wat levert het op? Zo’n tekst geeft de Bijbelse profeet Maleachi: *“Vermetel zijn uw woorden over Mij, zegt de Eeuwige. En dan zegt gij: Wat hebben wij dan onder elkaar over U gesproken? Gij zegt: Nutteloos is het God te dienen; wat voor winst levert het op?”* (Mal. 3:13-14).

Hoezo aan God eerbied betonen? Waarom zouden wij God Al-Kariem, de Eerbiedwaardige noemen? God eerbiedigen is alleen maar een kostenpost, is de conclusie.

Er is nog een vraag in de Korantekst, die we herkennen. De tekst vraagt in soera 82:6:

“O mens, wat heeft jou begoocheld aangaande uw Heer, de Eerbiedwaardige?” De Koran stelt hier deze vraag en geeft elders het antwoord. Die regels willen we ook beluisteren: *“Toen Wij tot de engelen zeiden: Buigt eerbiedig neer voor Adam, bogen zij zich eerbiedig neer, behalve Iblies. Deze zei: Zal ik mij eerbiedig neerbuigen voor iemand, die U van klei geschapen hebt? Hij (Iblies) zei: Dit is hij, die U meer geëerd (werkwoord *krm*) hebt dan mij. Als U mij uitstel verleent tot aan de opstandingsdag, dan zal ik hun nageslacht (namelijk van Adam) in mijn macht brengen, op maar enkelen na”.* (soera 17:62)

In soera 82:6 wordt de vraag gesteld: Hoe komt het toch, o mens, dat je zo helemaal verdwaald bent? Hier is het antwoord: Het is Iblies, dat wil zeggen de tegenpartij van de mens, de satan en verleider, die van God ‘uitstel tot de opstandingsdag’ heeft verkregen om de mens in zijn macht te krijgen. Wat bezielde Iblies tot deze wraakactie tegen de mens? Niets anders dan zijn jaloezie. God had immers de mens groter eerbied (werkwoord *krm*) waardig gekeurd dan hem, Iblies, heer der engelen. En zo doorzoekt Iblies de wereld en test de mensen hoeveel eerbied zij eigenlijk aan God schenken. Hoe stevig staan zij eigenlijk in hun schoenen? Het is alsof wij de eerste twee hoofdstukken van het Bijbelboek Job lezen. Ook daar krijgt Satan van God de gelegenheid de mensen in het nauw te brengen en de oprechtheid van hun geloof te testen.

Dit thema, dat de gelovige schare door lijden en tegenslag beproefd wordt, klinkt de hele Bijbel door. In de eerste Petrusbrief wordt dat heel plastisch uitgedrukt:

“Wordt nuchter en waakzaam. Uw tegenpartij, de duivel, gaat rond als een brullende leeuw, zoekende wie hij zal verslinden. Weerstaat hem, vast in het geloo (1 Petrus 5:8)”.

Is het een wonder dat Kariem en Kariema populaire namen zijn? Die naam drukt het verlangen uit om stand te kunnen houden in die strijd. Eerbiedig je God of laat je je in de luren leggen door Iblies, de verpersoonlijking van ‘de boze’, ‘het kwaad’; in welke vorm dan ook.

43. Ar-Raqieb, de Waakzame, de Hoeder

In het begin van het Nieuwe Testament komen wij de verhalen tegen van de doop van Jezus door Johannes de Doper en direct daarop volgend de verzoeking van Jezus in de woestijn.

Net als Mozes en Elia verblijft Jezus veertig dagen in eenzaamheid. Als we het Mattheüs-evangelie volgen zien we dat Jezus driemaal verzocht wordt in deze periode. De verzoeker, de duivel, die komt met zijn vragen helemaal aan het eind van die periode, als zijn weerstand vrijwel gebroken is. De laatste verzoeking luidt zo: *“De duivel nam hem (Jezus) naar een hoge berg en hij toonde hem alle koninkrijken der wereld en hun heerlijkheid en zei: Dit alles zal ik u geven, indien gij u neerwerpt en mij aanbidt. Toen zei Jezus tot hem: Ga weg, satan! Er staat immers geschreven: De Eeuwige, uw God, zult gij aanbidden en Hem alleen dienen.”* (Mt. 4:8-10)

Jezus citeert hier een Bijbeltekst, namelijk Deuteronomium 6:13.

In uiterste aanvechting blijkt dit de samenvatting van Jezus' geloof: Dient God alléén.

Ook in de Koran komen wij een dergelijke geloofssamenvatting van Jezus tegen. In Soera 5 aan het slot is het niet een mens, of de satan, die Jezus een vraag stelt over zijn geloof, maar is het God, die vraagt naar de kern van zijn geloof. *“En toen God zei: O Isa (=Jezus), zoon van Marjam (=Maria), heb jij tot de mensen gezegd: Neemt mij en mijn moeder tot goden naast God? Isa zei: U zij geprezen! Het past mij niet iets te zeggen, waartoe ik geen recht heb. Als ik het gezegd zou hebben, dan zou U het geweten hebben. U weet wat in mijn binnenste is, maar ik weet niet wat in Uw binnenste is. U bent de kenner van de verborgenheden. Ik heb tot hen slechts gezegd wat U mij bevolen hebt: “Dient God, mijn Heer en jullie Heer” en ik was getuige van hen zolang ik bij hen was. En toen U mij weggenomen had was U de hoeder (Ar-Raqieb) over hen.”*

Jezus vat hier het geloof samen in de zin “Dient God, mijn Heer en jullie Heer”. Dit is voor de Koran, voor de moslim ook de kern van zijn geloof. Zowel Jezus als Mohammed willen uitdrukkelijk staan in de traditie van Mozes. En in deze samenvatting citeert Jezus in de Koran niet anders dan in het Evangelie hetzelfde vers uit Deuteronomium: *“De eeuwige, uw God, zult gij vrezen en Hem zult gij dienen* (Deut. 6:13)”.

Om beter te voelen wat dit betekent luisteren we naar soera 20:94. In dat gedeelte heeft de broer van Mozes, de priester Aäron (Haroen in de Koran), alle controle over de godsdienst verloren. Er wordt daar verteld van de afgoderij van het gouden kalf, dat de Israëlieten tijdens Mozes afwezigheid zich als god maakten. Tijdens Mozes' veertigdaagse afwezigheid is zijn broer Aäron in charge. Hij dient 'ar-raqieb', de hoeder en bewaker van het volk te zijn. Als Mozes terugkeert, komt Aäron naar Mozes toe en zegt: *“Zoon van mijn moeder, grijp mij niet bij mijn baard en bij mijn hoofd. Ik vreesde dat jij zou zeggen: Jij hebt de Israëlieten opgesplitst en je niet gehouden (werkwoord rqb) aan wat ik zei.”*

Dat zuivere geloof in God, en in God alléén, moet steeds weer, dag in dag uit behoed en bewaard worden. In het verhaal van het gouden kalf zien we hoe Mozes zijn broer Aäron bij de les moet houden. In het Nieuwe Testament zien we hoe Jezus de duivel weerstaat. De duivel belooft hem alle macht op aarde. Jezus moet alleen wel de duivel dienen. Jezus antwoordt de duivel: Ga weg satan. Ik dien God alléén.

De naam 'Ar-Raqieb', Hoeder, Bewaarder voor God roept ons tot een gebed:

Behoed en bewaar ons voor de verzoeking en laat ons U alleen dienen.

44. Al-Moedjieb, Die het gebed verhoort

We luisteren naar soera 7 (de soera genaamd 'De Kantelen') vanaf vers 191:

"Voegen zij dan (aan God) iets als metgezellen toe, dat niets scheidt, maar die zelf geschapen zijn? Die zijn niet in staat hen te helpen, noch kunnen zij zichzelf helpen. En als jullie hen tot leidraad oproepen dan volgen zij jullie niet. Het maakt voor jullie niet uit of jullie hen oproepen of dat jullie zwijgen. Zij, die jullie in plaats van God aanroepen, zijn dienaren net als jullie. Roept hen dan aan en laten zij jullie gehoor geven (van woordstam djaaba, waarvan moedjieb is afgeleid), als jullie gelijk hebben. Hebben zij dan voeten, waarmee zij lopen of hebben zij handen waarmee zij vastgrijpen of hebben zij ogen waarmee zij zien of oren waarmee zij horen?"

Nu merken wij aan deze Korantekst hoe wij midden in de Bijbelse gedachtewereld zitten.

Psalm 115 roept het ons toe: Soli Deo Gloria! Alleen aan God de eer! Zo begint Psalm 115:

"Niet aan ons, Heer, niet aan ons komt alle eer toe, maar aan U!" En dan vervolgt de Psalm:

"U bent liefdevol en betrouwbaar. Andere volken vragen: Waar is jullie God? Onze God is in de hemel, wat Hij wil doet Hij. Hun goden zijn maar beelden, maaksels van zilver en goud. Zij hebben een mond, maar kunnen niet praten, zij hebben ogen maar kunnen niet zien, zij hebben oren, maar kunnen niet horen, zij hebben een neus, maar kunnen niet ruiken; zij hebben handen maar kunnen niet voelen, zij hebben voeten maar kunnen niet lopen."

In Koran en Bijbel horen wij de boodschap: die namaakgoden van jullie beschikken zelfs niet over de vijf zintuigen, die jij als mens nog wel hebt. Hoe zou je tot dit maaksel van eigen handen zinvol willen bidden? Er is een traditie, die zegt: Maar dat is ook helemaal niet de opzet; het is het beste dat die goden inderdaad hun mond houden. Het zijn maaksels, projecties van ons, dat weten wij ook wel en dat willen we zo houden.

En als de nood aan de man komt? Als wij, trotse mensen, eens helemaal geen uitzicht meer hebben?

Dan is er toch altijd nog Psalm 145:18: *"De Eeuwige is nabij allen, die Hem aanroepen"*. Voor die momenten van nood is er dan dit psalmvers. Dus: waar zijn de problemen?

Er is een probleem. Want het is de halve waarheid. Het is immers slechts het halve psalmvers.

Psalm 145:18 luidt voluit zo:

"De Eeuwige is nabij allen die Hem aanroepen, allen die Hem aanroepen in waarheid".

Dit probleem kent ook de Koran. Laten wij eens letten op soera 13 (soera 'de Donder'), vers 14: *"Tot Hem is het gebed in waarheid en zij tot wie door hen in plaats van God wordt gebeden verhoren (van de werkwoordstam djaaba) hen in niets; zij zijn slechts als iemand die zijn handen naar water uitstrekt opdat het zijn mond bereikt, maar het bereikt hem niet"*.

De Koran kent evenals de Bijbel dat diep menselijke probleem van de schijnbare vruchteloosheid van zoveel bidden. Waarom word ik niet verhoord? Is mijn bidden niet goed? Is mijn bidden een zomaar bidden en niet een bidden in waarheid? Wat is dan het echte bidden, zodat ik ervaar dat God is: Al-Mudjieb, de Verhoorder van mijn gebed? De apostel Paulus kent deze nood van alle mensen: *"Niet anders is het met de Geest. Ook hij komt onze zwakheid te hulp. Want wij weten niet wat en hoe we moeten bidden, maar de Geest zelf pleit voor ons met verzuchtingen waarvoor geen woorden te vinden zijn"* (Rom.8:26).

Dit vers deelt onze nood en geeft ons troost: God hoort, verhoort ons. Hij is Al-Moedjieb.

45. Al-Waasi', de Alomvattende

We luisteren naar soera 2 (Al-Baqara, De Koe), vers 247:

“Toen zei hun profeet tot hen: God heeft Taloet als koning tot jullie gezonden. Maar zij zeiden: Hoe zou hij het koningschap over ons kunnen uitoefenen, terwijl wij meer recht op het koningschap hebben dan hij en hem ook geen overloed van bezit gegeven is. Hij zei: God heeft hem boven jullie uitverkoren en Hij heeft hem zijn kennis en zijn lichaam in ruime mate vergroot. En God geeft het koningschap aan wie Hij wil. God is alomvattend (Al-Waasi') en wetend.”

Als we weten dat Taloet eigenlijk 'de lange' betekent, dan wordt duidelijk dat het in het bovenstaande over Saul gaat. Ook in de Bijbel wordt verteld dat hij met kop en schouder boven het volk uitstak. Saul surfte als het ware mee met de nieuwe bezieling, die de profeet Samuël had teweeggebracht onder het volk. Onder de profeet Samuël was er een grote bemoediging gekomen omdat de Ark van God weer teruggekeerd was van zijn omzwerving bij de Filistijnen. Waar praten we over? Een kist van acaciahout, overtrokken van binnen en van buiten met goud en met een gouden deksel. Zeg: twee verhuisdozen groot. Bewaarplaats van de stenen tafelen met de tien geboden. En een kruik manna en de staf van Aäron. Een soort mascotte voor het volk, dat ze in de voortdurende strijd kwijt geraakt waren aan de vijand.

Maar daar zat hem nu juist het gevaar in: die ark was verworpen tot niets anders dan een talisman, een mascotte en geluiskist zo te zeggen. De inhoud, de geboden van Godswege werden ondertussen verwaarloosd. Het volk was de ark niet meer waard.

Toen kwam de profeet. Zo wordt hij aangeduid in soera 2:247: Samuël. Hij brengt het volk weer bij de les. De les van Mozes. En omdat hun harten zich weer omkeren tot Gods bedoeling van recht en gerechtigheid zijn zij het weer waard dat de ark in hun midden is.

Daarover gaat soera 2: 248:

“Hun profeet zei tot hen: Het teken van zijn (Sauls) koningschap is dat de ark tot jullie komt waarin een goddelijke rust van jullie Heer is en een overblijfsel van wat de mensen van Moesa (Mozes) en de mensen van Haroen (Aäron) hebben nagelaten, en die de engelen dragen. Daarin is een teken voor jullie als jullie gelovig zijn.”

Laten er geen misverstanden over Saul zijn. De Koran houdt een lange uitlegtraditie vast dat Saul een rechtvaardige was. Hierboven lasen we dat God hem niet alleen uiterlijk naar lichaam had vergroot, maar ook naar kennis. Ook de Bijbel weet dat Saul een 'ander mens' is geworden en onder de profeten werd gerekend. Dat wil zeggen dat hij terugkeerde naar de bron: de wet van Mozes. God heeft Saul niet voor niets door de hand van Samuël verkozen.

En toch. In de tekst horen wij van mensen die Samuël bestormen met vragen: Waarom juist hij? Wat heeft hij meer dan wij? Wat stelt Saul voor? Veel te makken heeft hij niet. En de Bijbel meldt nog dat hij nu juist uit de kleinste stam van Israël, namelijk Benjamin, afkomstig is. Ook wij bestormen de profeet met vragen. Nu over de afloop van Sauls koningschap. Hoe kon deze Saul, die zo rechtvaardig en als een vernieuwd mens aan zijn taak begon, zich als zo'n tiran ontpoppen?

Samuël zegt tot zijn tijdgenoten en tot ons: Wij mensen zien nu nog in raadsels maar God is Al-Waasi', de Alomvattende in kennis en barmhartigheid.

46. Al-Hakiem, de Wijze

De naam Al-Hakiem komt bijna honderd keer voor in de Koran, vaak in combinatie met andere namen. Bijvoorbeeld samen met Al-'Aliem, de Alwetende of Al-Chabier, de Welingelichte. Namen, die we al zijn tegengekomen. Wij lezen eens een iets langer stuk uit de Koran, waarin deze naam Al-Hakiem voorkomt. Eerst samen met Al-Chabier en later samen met Al-'Aliem. Hier volgt een stuk uit soera Al-An'aam (Het Vee), namelijk soera 6:73-79.

“En Hij is het die de hemelen en de aarde in waarheid geschapen heeft. En op de dag dat Hij zegt: Wees! En het is, is wat Hij zegt de waarheid. Hij heeft de heerschappij op de dag dat op de bazuin geblazen wordt; kenner van het verborgene en het waarneembare. En Hij is de Wijze (Al-Hakiem) en de Welingelichte (Al-Chabier). En toen Ibrahiem tot zijn vader Azar zei: Houd jij afgodsbeelden voor goden? Ik zie dat jij en jouw volk in duidelijke dwaling verkeren. En zo toonden Wij Ibrahiem het rijk van de hemelen en de aarde, opdat hij ging behoren tot hen die vast overtuigd zijn. En toen de nacht hem omhulde zag hij een ster. Hij zei: Dit is mijn heer. Maar toen zij onderging zei hij: Ik houd niet van dingen die ondergaan. En toen hij de maan zag opkomen zei hij: Dit is mijn heer. Maar toen zij onderging zei hij: Als mijn heer mij niet de goede richting wijst zal ik zeker tot de mensen behoren die dwalen. En toen hij de zon zag opkomen zei hij: Dit is mijn heer, deze is groter. Maar toen zij onderging zei hij: O mensen, ik heb niets te maken met de veelgodendienst, die jullie bedrijven. Ik wend mijn aangezicht tot Hem, die de hemelen en de aarde aangelegd heeft, als een aanhanger van het zuivere geloof en ik behoer niet tot de veelgodendienaars”. En even verder soera 6: 82-83: “Zij die geloven en hun geloof niet onherkenbaar maken door onrecht te plegen voor hen is de veiligheid en zij volgen de goede richting. Dat was Ons argument (namelijk van God) dat Wij Ibrahiem tegen zijn volk gegeven hebben. Wij geven hogere rangen aan wie Wij willen. Jouw Heer is wijs (Al-Hakiem) en wetend (Al-'Aliem).”

Wanneer we deze verzen lezen, klinkt bij nader inzien alles zeer vertrouwd.

Om te beginnen Gods scheppingswoord: “Wees!” Of, zoals wij uit Genesis 1:3 voor het eerst horen: “Er zij licht! En er was licht”.

Ineens worden we ons via dit Korangedeelte bewust van de grote verbondenheid van Genesis 12 en Genesis 1. In Genesis 12 begint in de Bijbel de geschiedenis van Abraham. Hoe hij wegtrekt uit zijn vaders huis, uit de godsdienst van zijn voorgelacht, uit de wereld van het veelgodendom: waar sterren, zon en maan werden vereerd als goden. Nu begrijpen we hoe revolutionair Genesis 1 in feite is door pas op de vierde scheppingsdag te spreken over zon, maan en sterren als schepselen van God. Zij zijn niet anders dan lampen om de andere schepselen bij te lichten. Hun tijd te ordenen. In die wijsheid wordt Abraham hier ingewijd.

Genesis 1 gaat zelfs zover, dat het de namen niet noemt van deze hemellichamen. Zo zwaar beladen was in godsdienstig en ongetwijfeld ook politiek opzicht de naam ‘maan’ en zo zwaar beladen was het woord ‘zon’. Je riep met het noemen van bijvoorbeeld de naam voor ‘zon’: sjemesj (Hebreeuws) of sjams (Arabisch) een wereld op van ....., ja, van wat eigenlijk?

Het tweede, kortere stukje dat we hierboven lazen geeft antwoord op deze vraag. Abraham doorziet dat deze santenkraam van zon, maan en sterren als goden slechts dekmantel is voor onrecht. Dat, zo spreekt God, is het argument, dat Wij aan Ibrahim tegen zijn volk gegeven hebben. Zo mag Ibrahim/Abraham iets weerspiegelen van God, Al-Hakiem, de Wijze.

Abraham doorziet, dat je godsdienst onherkenbaar maakt door onrecht te plegen.

47. Al-Wadoed, de Liefdevolle

We luisteren naar een deel van soera De Sterrenbeelden 85:10-14:

“Zij die gelovige mannen en vrouwen aan verzoeking blootstellen en dan geen berouw tonen, voor hen is de bestraffing met het vuur. Zij die geloven en de deugdelijke daden doen, voor hen zijn er tuinen, waar de rivieren onderdoor stromen. Dat is de grote triomf. Het geweld van jouw Heer is hevig. Hij is het die de schepping laat beginnen en die haar herschept. Hij is de vergevende, de liefdevolle (Al-Wadoed)”.

Hiernaast leggen we nu uit het Nieuwe Testament, Lucas 17:1-3:

“Hij zei tot zijn discipelen: Het is onmogelijk, dat er geen verzoeken komen, maar wee hem, door wie zij komen. Het zou beter voor hem zijn als een molensteen om zijn hals gedaan was en hij in de zee was geworpen, dan er de oorzaak van te zijn dat één van deze kleinen van de goede weg afdwaalt. Ziet toe op u zelf. Als uw broeder verkeerd doet, vermaan hem en indien hij berouw heeft, vergeef hem.”

Jezus' woorden zijn altijd geworteld in zijn joodse traditie. Wie zouden er met 'deze kleinen' zijn bedoeld? Over Klaagliederen 1:6 bestaat deze uitleg. Klaagliederen 1:6 luidt als volgt: *“Geweken is van Sions dochter al haar heerlijkheid”*. Dit Bijbelgedeelte klaagt over de ballingschap van het joodse volk uit het land Palestina in de zesde eeuw voor Christus. Er is een uitleg, die als volgt gaat: *“Kom en zie, hoe lief God de kinderen heeft. Toen het Sanhedrin (het hoogste joodse gerechtshof) in verbanning ging, trok Gods heerlijkheid niet met hen mee. Toen de priesterafdelingen in de verbanning gingen, trok de heerlijkheid van God niet met hen mee. Maar toen de kinderen in verbanning gingen, trok Gods heerlijke Aanwezigheid met hen mee”*. In die traditie staat Jezus. Toen zijn leerlingen eens twistten over wie de grootste zou zijn in het Koninkrijk der hemelen, plaatste Hij een kind in hun midden en zei: *“Wie zich gering zal achten als dit kind, die is de grootste in het Koninkrijk der hemelen. En een ieder die zulk een kind ontvangt in mijn naam, ontvangt Mij. Maar wie er de oorzaak van is dat één van deze kleinen, die in Mij geloven, van de goede weg afdwaalt, het zou beter zijn dat een molensteen om zijn hals gebonden werd en hij verzwolgen werd in de diepte der zee (Matth. 18:3-6).”*

Wat is het verband met de Korantekst? Gelovigen zijn beslist heel gewone mensen en vatbaar voor verzoeking. Kwetsbare mensen. Zo kwetsbaar als kinderen. Het is onze plicht om deze kwetsbare medemensen het goede voorbeeld te geven. Hen te koesteren en niet van onze macht misbruik te maken. In soera De Sterrenbeelden wordt ook over gelovige mannen en vrouwen gesproken, die aan verzoeken worden blootgesteld. Ook in deze Koranverzen wordt er een oordeel aangezegd aan degenen die de oorzaak zijn van deze verzoeken. Ook in de Koran is de bestraffing even beeldrijk en plastisch uitgedrukt als in het Evangelie. Water of vuur, in welke beelden de straf ook geschilderd wordt, de boodschap is dezelfde.

Maar in positieve zin zijn er ook parallellen. Wie wél aan het geloof vasthoudt: voor hen is er het Koninkrijk der hemelen, zoals het Evangelie zegt. En in de Koran wordt dat zo verwoord: Voor hen die geloven en goede daden doen zijn er tuinen, waar de rivieren onderdoor stromen. Koninkrijk of paradijs, in welke beelden het uitzicht van de gelovigen ook geschilderd wordt, de boodschap is dezelfde.

Wie in de gaten krijgt dat hij verkeerd bezig is en op die manier ook andere mensen de verkeerde richting wijst, kan er voor kiezen het voortaan anders te gaan doen. De Bijbel en de Koran gebruiken voor deze omkeer hetzelfde woord: Berouw. De berouwvolle zal merken dat God is: Al-Wadoed, de Liefdevolle.

48. Al-Madjied, de Glorierijke

In soera 11 komt een gedeelte voor over Abraham en Sara, dat ook in Genesis 18 voor komt. We luisteren naar enkele verzen uit soera 11, vanaf vers 69:

“Ook waren Onze gezanten met het goede nieuws tot Ibrahiem gekomen. Zij zeiden: Vrede! Hij zei: Vrede! En het duurde niet lang of hij kwam met een geroosterd kalf. En toen hij zag dat hun handen er niet aan kwamen, kreeg hij argwaan tegen hen en werd door vrees voor hen bevangen. Zij zeiden: Wees niet bang, wij zijn tot het volk van Loet gezonden. En zijn vrouw stond er bij en lachte. Toen verkondigden Wij haar het goede nieuws van Ishaak en Ja'koeb na hem. Zij zei: Wee mij! Zal ik een kind krijgen terwijl ik een oude vrouw ben en mijn echtgenoot hier een oude man? Dit is wel iets wonderlijks. Zij zeiden: Verwonder jij je over Gods beschikking? Gods barmhartigheid en Zijn zegeningen zijn voor jullie, mensen van het huis. Hij is lofwaardig en glorierijk(Al-Madjied).”

Wanneer we nu Genesis 18 opslaan, zien we dat daar sprake is van een bezoek van drie mannen. Ook daar is sprake van de aankondiging van de geboorte van een zoon aan Abraham en Sara op hun oude dag. In de joodse uitlegtraditie kunnen we ook vinden dat de bezoekers wel aan Abrahams maaltijd aanzaten, maar slechts deden alsof ze aten. Behalve de aankondiging van het goede nieuws voor Sara, dat zij moeder zal worden is er het slechte nieuws voor het volk van Lot. De Koran laat uitkomen dat Ibrahiem vreest dat hun bezoek niets goeds te brengen heeft. Die vrees nemen zij weg. Ze zeggen: Wees niet bang, wij zijn tot het volk van Loet gezonden. En dat betekent: Voor het volk van Loet hebben Wij inderdaad slecht nieuws. Het onrecht is onder het volk van Loet ten hemelschreiend. Dus, wees niet bang Abraham, het slechte nieuws is niet voor jou.

Nu weet ik niet hoe het u vergaat, wanneer u bij eerste lezing dit Koranverhaal hoort. Tot twee keer klinkt er de uitdrukking: het goede nieuws. De gezanten zijn tot Ibrahiem met het goede nieuws gekomen (vers 69). En even verder staat: Toen verkondigden Wij haar het goede nieuws. Je zou je zelf eens moeten blinddoeken bij wijze van spreken. En die woorden goed tot je door moeten laten dringen: verkondigen van het goede nieuws. Mijn conclusie was: het lijkt wel of ik het Lucas-evangelie hoor. Sterker: het is warempel alsof ik midden in de kerstnacht terecht ben gekomen en ik de engel hoor zeggen: *“Wees niet bevreesd, want zie, ik verkondig u grote blijdschap, die heel het volk ten deel zal vallen”*.

Bij nader inzien blijkt er in de Semitische talen, het Hebreeuws en het Arabisch een zelfde woord op te duiken op plaatsen waar sprake is van het brengen van positief nieuws, goed nieuws. Ook in het gelezen Korangedeelte. Wij, in het Westen, kennen die uitdrukking: goed nieuws via het Grieks: eu-aggelion. Dat is in onze taal geworden tot 'evangelie'. In het Hebreeuws zult u het woord 'besora' aantreffen. Goed nieuws, evangelie. En in het Arabisch 'bisjaara': goed nieuws, evangelie. Wie de moeite neemt om in een Hebreeuws en Arabisch Nieuwe Testament te zoeken bij Lucas 2: 10, de verkondiging van de engel in de kerstnacht, zal ook daar de woordstam *bsr/bsjr* tegenkomen.

Er is verwondering bij de mensen over deze wonderlijke zaken. Bij Sara en Ibrahiem: *“Dit is wel iets wonderlijks (soera 11:72)”*. *“Allen verwonderden zich”*, in Lucas 2:18.

In beide verhalen wordt Gods glorie bezongen: Gods barmhartigheid en Zijn zegeningen zijn voor jullie, mensen van het huis. Hij is lofwaardig en glorierijk, Al-Madjied.

Verrassenderwijs zult u in een Arabisch Nieuwe Testament in Lucas 2:10 deze zelfde woordstam aantreffen (*mdjd*, loven/prijzen)...Ere (*mdjd*) zij God in de hoge.

Noch in de Bijbel noch in de Koran krijgt de engel, die het goede nieuws aan Ibrahiem brengt, een naam.

Ik doe een voorstel: laten we de engel Basjier noemen. Dat betekent: brenger van goed nieuws.

49. Al-Baa'ith, Hij die Opwekt

We lezen soera 83:1-6, getiteld 'de Knoeiers':

"Wee de knoeiers, die, wanneer zij zich door de mensen iets laten afmeten, de volle maat verlangen, maar die zelf, wanneer zij afmeten, te weinig geven. Denken die mensen dan niet dat zij opgewekt worden (woordstam b' th) op een geweldige dag, op de dag dat de mensen voor de Heer der wereldebewoners staan?"

Deze gedachte: Dat het God is, die van ons rekenschap vraagt; dat we niet ongestraft kunnen blijven knoeien met maten en gewichten, doortrekt de Koran, maar evenzeer de Bijbel in Nieuwe en Oude Testament. Luisteren we bijvoorbeeld naar Jesaja 22:13: *"Laten wij eten en drinken, want morgen sterven wij"*. Dit vers zal Paulus citeren in de eerste Korinthe-brief (1 Kor. 15:32-34): *"Indien er geen doden worden opgewekt, laten wij eten en drinken, want morgen sterven wij. Maak u zelf niets wijs. Wie met pek omgaat, wordt ermee besmet. Kom tot bezinning en zondig niet. Tot uw schande moet ik zeggen, dat sommigen van u niets van God afweten"*. Het is niet maar een geloofsartikel: geloof je wel of geloof je niet in de opwekking der doden. Het gaat om recht en onrecht. Het gaat om knoeien of niet knoeien. God als Al-Baa'ith, Hij die Opwekt. Hij is degene die van ons rekenschap vraagt of we al of niet knoeiers zijn.

Nu komt dat oordeel niet onvoorbereid, onverhoeds. Het treffende van de woordstam *b' th* is dat het behalve 'opwekken' ook 'zenden', 'teweegbrengen' kan betekenen. En in die betekenis komt dat woord ook regelmatig voor in de Koran; in de zin dat God zijn profeten zendt. Zoiets lezen we in soera 17:15: *"Wie zich in de goede richting laat wijzen, die volgt het goede pad slechts in zijn eigen voordeel en wie dwaalt, dwaalt slechts tot zijn eigen nadeel. En Wij bestraffen niet voordat Wij een gezant hebben gezonden (b'th)"*. In de oudheid brachten ze dat op de formule: Nulla poena sine lege, geen straf zonder wet. Immers de gezanten worden gezonden met hun Thora, hun Evangelie en hun Koran. Die boeken spreken van recht. En pas in het licht van hun boodschap komt ons geknoei aan het licht en is een oordeel mogelijk.

Maar profeten en apostelen kunnen net zoveel preken als ze willen, we laten ons maar moeizaam tot andere gedachten en gewoonten brengen. Koran en Bijbel onderstrepen dan ook voortdurend het bedreigde bestaan van de boodschapper. Hij is vaak een roepende in de woestijn; hij wordt genegeerd. Dat is nog het minste. Hij wordt vervolgd, omdat we de stem van het recht en de gerechtigheid niet willen horen. We willen niet luisteren naar de verwijzing naar een God, die Al-Baa'ith, de Opwekker is, met geen ander doel om ons vervolgens te oordelen. Zo leggen we ons dan maar neer bij het feit dat de wereld is zoals die is: knoeien blijkt onuitroeibaar en de verlangde zuiverheid onder ons mensen lijkt onbereikbaar.

Of leggen mensen zich toch niet altijd maar neer bij het zogenaamd onvermijdelijke? Dan komen er opwekkingsbewegingen, revivalbewegingen. Bewegingen, die het oude vuur en enthousiasme willen terugbrengen, het vertrouwen in eigen kracht.

Wie de geschiedenis van het Midden-Oosten bestudeert, ziet dat in de vorige eeuw aan Joodse kant het Zionisme een krachtige factor werd. Een revival van sluimerend Joods potentieel. Aan Arabische kant ontstond in die tijd precies zo'n renaissance. Een invloedrijke naam voor dat Arabische reveil werd de Ba'ath (Opwekkings-)partij in Syrië en Irak. Zionisme en Ba'ath-partij ontworstelden zich in eerste instantie aan Europees patronaat.

50. Asj-Sjahied, de Getuige

We luisteren naar een regel uit de Koran, soera 3:18(Al-'Imraan):

“God getuigt (sj h d) dat er geen god is dan Hij – zo ook de engelen en zij die kennis bezitten. Hij is de handhaver van gerechtigheid. Er is geen god dan Hij, de machtige, de wijze.”

We leggen hier eens het boek Handelingen der Apostelen uit het Nieuwe Testament naast. Voor een groot deel gaat dit Bijbelboek over de handelingen van één met name genoemde apostel: Paulus. Op één van zijn reizen om het Evangelie te verkondigen, komen Paulus en zijn reisgenoot Barnabas in het plaatsje Lystra in het toenmalige Klein-Azië (het hedendaagse Turkije). Paulus geneest een man, die verlamd was aan zijn voet. De bewoners van Lystra zijn zo enthousiast, dat zij Barnabas en Paulus hun dank willen betuigen. Zij doen dat op een manier, die bij hun godsdienst past. Zij brengen stieren en kransen bijeen en willen die in het centrum van de stad als dankoffer opdragen aan Barnabas en Paulus. Zij noemen Barnabas Zeus (Jupiter) en Paulus Hermes (Mercurius). Zij denken dat die twee goden in mensengestalte voor hen staan. De priester, aangesteld voor de eredienst voor oppergod Zeus, heeft in dit hele ritueel de leiding.

Toen Paulus en Barnabas echter in de gaten kregen wat er gebeurde, sprongen zij naar voren en zeiden: *“Mensen, wat gaan jullie nu doen? Wij zijn mensen, net als u! Wij zijn hier om u het grote nieuws te brengen: keer u van deze dwaze opvattingen naar de levende God, die hemel, aarde en zee gemaakt heeft en alles wat daarin is. Hij heeft ten tijde der geslachten, die achter ons liggen, alle volken hun eigen wegen laten gaan en toch heeft Hij Zich niet onbetuigd gelaten door wél te doen, door u van de hemel regen en vruchtbare tijden te geven en aan uw harten overvloed van spijs en vrolijkheid te schenken. En hoewel zij zo spraken, konden zij ternauwernood verhinderen dat de menigte hun offers bracht (Hand. 14:15-18).”*

Steeds valt het mij op dat dit getuigenis van de goedheid van de schepping ook zo in de Koran als een refrein weerklinkt. Neem afscheid van al jullie goden en komt tot het inzicht dat er maar één God is, de schepper van het leven en de handhaver van gerechtigheid.

Nu bedoelt de korte Korantekst, die wij lezen, ook te zeggen, dat niet alleen God Asj-Sjahied is, Getuige. Op hun beurt dienen ook zijn schepselen van Gods goedheid en gerechtigheid te getuigen zowel in de hemel (door de engelen), als ook op de aarde (door de mensen).

Er is iets met de woorden voor getuigen in de Bijbel en in de Koran. In de Bijbel is het belangrijkste Griekse woord voor getuige: martus. Paulus en Barnabas zijn daar in Lystra getuigen van het geloof. Soms worden getuigen de hemel in geprezen, maar vaker ontmoeten zij hevige weerstand en moeten het getuigen met hun leven bekopen. Zij worden van getuigen tot martelaren van het geloof. Dat woord martelaar, ook in het Nederlands, is afgeleid van dit Griekse woord voor getuige: martus. Het woord voor getuigen in het Arabisch, de taal van de Koran, is sjahida. Eén van de vormen van het werkwoord is tashahhada. Dat betekent ‘de geloofsgetuigenis afleggen’. Een andere vorm van hetzelfde werkwoord is istasjhada en dat betekent: martelaar zijn. Weer een woord, dat behoort tot dezelfde woordstam is masjhad dat betekent: heilige plaats, plaats, waar een martelaar begraven ligt. Uit islamitisch oogpunt is de Paulus-basiliek in Rome een masjhad, omdat de traditie aanneemt dat Paulus op die plek (of in de buurt er van) als martelaar gestorven is. Zo is ook de Sint Pieter in Rome een masjhad, omdat de traditie wil dat de kerk gebouwd is boven het graf van Petrus. De belangrijkste sji-ietische pelgrimsstad in Iran héét zelfs Masjhad (Bijna 3 miljoen inwoners, na Teheran de tweede stad van Iran). Daar ligt immers de achtste Imam, Imam Reza begraven. In het jaar 818 is hij als martelaar gestorven. Tot op de dag van vandaag wordt zijn graf door miljoenen pelgrims bezocht.

51. Al- Haqq, De Ware, De Waarachtige

We beginnen met een stukje uit de Koran te lezen. Uit soera 10, getiteld 'Joenoës' (Jona). De woordstam *hqq* komt er vaak in voor. We lezen de verzen 34-37. Degene die spreekt is God, op de dag van het oordeel tot de aanhangers van het veelgodendom. Die afgoden worden 'jullie metgezellen' genoemd.

"Zeg: Is er onder jullie (zogenaamd goddelijke) metgezellen iemand die de schepping begint en haar daarna herhaalt? Zeg: God begint de schepping en herschept haar daarna. Hoe kunnen jullie zo in de leugen verstrikt zijn? Zeg: Is er iemand onder jullie (zogenaamd goddelijke) metgezellen die tot de waarheid (hqq) leidt? Zeg: God leidt tot de waarheid. Heeft dan iemand, die tot de waarheid leidt er meer recht op gevolgd te worden of iemand die het goede pad niet volgt, maar zelf de goede richting gewezen moet worden? Wat is er dan met jullie? Hoe kunnen jullie oordelen? De meesten van hen volgen slechts een vermoeden, maar het vermoeden baat tegen de waarheid niets. God weet wat zij doen. Het is niet zo dat deze Koran buiten God om verzonnen kan worden, maar het is een bevestiging van wat er voordien al was en de uiteenzetting door de Heer der wereldebewoners van het boek waaraan geen twijfel is."

Hier geeft de tekst een geloofsgetuigenis van God de Schepper en tegelijk van God als de Schenker van de waarheid in het Boek, waaraan geen twijfel is. Dit doet mij denken aan de opbouw en de inhoud van psalm 19. Vers 1 begint daar met: *"De hemelen vertellen Gods eer"*. En in vers 8 horen we: *"De Wet des Heren is volmaakt"*. Schepping en Boek in één adem.

Nu blijkt de verkondiging van de ene God, Schepper van hemel en aarde, te midden van de vele goden een onwelkome boodschap. Mohammed herinnert in zijn prediking voortdurend aan de boodschap en het lot van vroegere profeten. Profeten vóór hem werden door hun hoorders voor leugenaars verklaard. Deze soera 10 heet naar de profeet Jona. Ook dat was een profeet, die niet bepaald met enthousiasme aan zijn opdracht begon. Integendeel, Jona wist wat het lot doorgaans van profeten was. Profeten verkondigen immers een 'inconvenient truth'. Een waarheid, die ongelegen komt. Mohammed wordt dan ook regelmatig opgeroepen de moed niet te laten zinken maar te volharden. En te letten op de profeten voor hem. Had niet Jona uiteindelijk de bekering bewerkt van de grote stad Ninevé?

In het Nieuwe Testament treedt Jezus van Nazareth op met een profetische boodschap van een nieuwe levensstijl. In het proces aan het eind van Jezus' leven gaat het om de waarheid. Jezus zegt daar tegen Pilatus, de Romeinse rechter: *"Hiertoe ben ik geboren en hiertoe ben ik in de wereld gekomen, opdat ik voor de waarheid zou getuigen. Een ieder die uit de waarheid is, hoort naar mijn stem"*. Pilatus echter zei: *"Wat is waarheid?"* (Joh. 18:37-38).

Pilatus lijkt de boodschap van Jezus niet echt te begrijpen.

Maar de Geest waait waar Hij wil. Terwijl de stadhouder Pilatus zo weifelend overkomt in het proces tegen Jezus van Nazareth, denkt zijn vrouw er anders over. Want, zo schrijft het Mattheüs-evangelie (27:19) in één klein zinnetje: *"Terwijl Pilatus nu op de rechterstoel zat, zond zijn vrouw hem de boodschap: Bemoei u toch niet met die rechtvaardige, want ik heb heden in een droom veel om hem geleden"*. Kennelijk is zij er van overtuigd dat deze Jezus geen leugens vertelt maar als een rechtvaardige de waarheid verkondigt.

In de traditie van al deze getuigenissen wil de Koran staan. De Koran "is een bevestiging van wat er voordien al was", namelijk Oude en Nieuwe Testament. Daarin gaat het om profeten, die het om waarheid en recht gaat. Om profeten, die tegen twijfel en verwerping in getuigen van de ene God, de Ware, de Waarachtige, Al-Haqq. God Al-Haqq, de Ware, die ook ons tot de waarheid leidt(soera 10:35).

52. Al-Wakiel, de Zaakbehartiger

Wie de miljoenenstad Shiraz in Iran bezoekt, komt vroeg of laat uit bij de grote bazaar. Deze bazaar heet 'Bazaar-i Vakil', oftewel de bazaar van de regent, de zaakbehartiger. Wat is het geval? In de politieke troebelen van Perzië in de 18^e eeuw liep de macht van de dynastie van de Safavieden ten einde (1501-1736). Tijdens dit vacuüm deden in allerlei delen van Perzië machtige families een gooi naar de macht. In de omgeving van Shiraz was dit de familie Zand (1750-1794). De grondlegger van deze kortdurende Zand-dynastie, Karim Khan Zand noemde zich echter niet met de eretitel Shah van Perzië, maar was iets bescheidener en noemde zich Vakil, of Wakiel: regent, zaakwaarnemer, zaakbezorger.

Wie een modern Arabisch woordenboek raadpleegt, vindt bij wakil: vertegenwoordiger, agent, procuratiehouder, gemachtigde, bewindvoerder.

We lezen nu een vers uit de Koran, waaruit blijkt dat Mohammed zelfs nog een graadje bescheidener was dan Karim Khan Zand. Zelfs de aanduiding wakiel achtte Mohammed niet geschikt voor zichzelf.

In soera 6:66 spreekt God Mohammed als volgt toe:

"Jouw volk loochent het (namelijk jouw boodschap) maar het is de waarheid. Zeg: Ik ben geen voogd, (zaakbehartiger, wakiel) over jullie."

Met dit vers wordt Mohammed duidelijk gemaakt dat niet hij wakiel is in eigenlijke zin, maar dat alleen God Al-Wakiel mag heten. Dat dit inderdaad de bedoeling is, blijkt uit het volgende.

In soera 11:12 spreekt God Mohammed aldus toe: *"Misschien zou jij een deel van wat jou geopenbaard wordt willen weglaten en is jouw hart benauwd omdat zij zeggen: Als er nu een schat tot hem gezonden was of een engel met hem was meegekomen.... Maar jij bent slechts een waarschuwer en God is voogd (zaakbehartiger, Al-Wakiel) over alles."*

We krijgen in dit laatste vers enig inzicht in de persoonlijke verzoeken van Mohammed als profeet. Verzoeken, die hij deelt met profeten van alle tijden. Profeten komen met een waarheid, die de mensen erg ongelegen komt. Hun boodschap komt hen te staan op veel persoonlijke tegenwerking, om het minste te noemen. Het doet mij denken aan de profeet Ezechiël. In dat Bijbelboek spreekt God Ezechiël als volgt toe: *"Gij nu, mensenkind, u heb Ik tot wachter over het huis Israëls aangesteld. Wanneer gij een woord uit mijn mond hoort, zult gij hen uit Mijn naam waarschuwen (Ezechiël 33:7)".* Treffend is, dat precies zoals Mohammed ook Ezechiël een waarschuwer wordt genoemd. In het vervolg van dit Ezechiël-hoofdstuk horen we dat ook Ezechiël in de verzoeking zou kunnen komen 'een deel van zijn waarschuwingen' weg te laten. Toch dienen al zijn waarschuwingen van Godswege om de mensen tot omkeer te bewegen.

We leren hieruit, dat ook Ezechiël de verzoeking had om *niet* te waarschuwen, hoewel dat zijn opdracht was. Bij de profeten in Bijbel of Koran, of zij nu Ezechiël heten of Mohammed, worden wij getroffen door hun kwetsbaarheid. In het vers uit soera 11 zeggen Mohammed's tegenstanders: als je nu met een schat was gekomen of wanneer je werd vergezeld van een engel, ja, dan zouden we je misschien geloven. Maar nu, zo'n weerloze figuur als wij nu voor ons zien: Nee, dat stelt niet veel voor.

In die situatie krijgt de profeet de troostwoorden te horen: jij, profeet, bent slechts een waarschuwer. Vervul deze plicht. Ik, God, ben de uiteindelijke Zaakbehartiger van de mensen. Ik ben de Schepper, maar tevens degene die de zaken van alle mensen afwikkelt. God is Al-Wakiel.

53. Al-Qawiey, de Sterke

We luisteren eerst eens naar soera 28 'Het Verhaal'. De titel van zo'n Koranhoofdstuk maakt ons direct al nieuwsgierig. Om welk verhaal zal het gaan? De titel van een Koranhoofdstuk verwijst vaak naar een bijzonder moment in de tekst. Dat is ook nu het geval. Het woord 'verhaal' komen we tegen in soera 28:25. Om de inhoud van dat verhaal te begrijpen, beginnen we de Koran te lezen in soera 28:22.

"Toen hij (Mozes) in de richting van Madjan ging zei hij: "Misschien dat mijn Heer mij op de rechte weg zal brengen". En toen hij bij het water van Madjan kwam, vond hij daar een menigte van mensen, die hun vee te drinken gaven en hij vond naast hen twee vrouwen die hun vee terughielden. Hij zei: "Wat is er met jullie beiden?" Zij zeiden: "Wij kunnen ons vee pas te drinken geven als de herders weggaan. Onze vader is namelijk een zeer oude man". Toen gaf hij hun vee te drinken en ging terug in de schaduw en zei: "Mijn Heer, ik heb behoefte aan het goede, dat U tot mij neerzendt". Toen kwam één van beiden beschroomd naar hem toe. Zij zei: "Mijn vader nodigt je uit om je ervoor te belonen dat jij ons vee te drinken gegeven hebt". Toen hij (Mozes) bij hem (de vader van de vrouwen) kwam en hem het verhaal (titel van de soera) vertelde, zei deze: "Wees niet bang, je bent aan mensen, die onrecht plegen ontkomen". Eén van de twee vrouwen zei: "Mijn vader, neem hem toch in dienst. Je kunt het best iemand in dienst nemen, die sterk (qawiey) en betrouwbaar is"."

Het verhaal, dat Mozes aan zijn toekomstige schoonvader vertelt, gaat om te beginnen over zijn bravourestukje bij de waterput; hij nam het immers in zijn eentje op tegen een groep agressieve herders, die twee zwakke herderinnen verdrongen. Ze waren immers een makkelijke prooi? Bij hen was geen 'man in the house', alleen een bejaarde vader, die het aan kracht ontbrak om voor zijn dochters op te komen. Mozes komt op dat moment voor de twee vrouwen als een redder in nood. Hij betoont zich sterk (qawiey) en betrouwbaar ('amien). Precies wat ze nodig hebben. Toch is dat nog maar het begin van Mozes' verhaal. Zijn toekomstige schoonvader antwoordde Mozes, toen hij zijn verhaal verteld had: "Wees niet bang, je bent aan mensen, die onrecht plegen ontkomen". Dat antwoord hoeft niet alleen te slaan op de scene bij de waterput, maar ook op het verhaal, dat Mozes vertelde over zich zelf en zijn benarde situatie als vluchteling en asielzoeker.

In zijn verhaal had Mozes verteld over zijn vlucht uit Egypte en over de reden van die vlucht. Hij was verwickeld geraakt in een twist met een dodelijke afloop, omdat hij het opgenomen had voor zijn broeders, de Hebreëen, die toen slaven in Egypte waren. Mozes komt er voor uit, dat hij uiteindelijk deel uitmaakt van de onderdrukte Hebreëen, hoezeer hij ook als een Egyptische prins is opgevoed.

Wanneer nu Mozes zijn verhaal heeft gedaan, komt het antwoord van zijn toekomstige schoonvader als een bevrijding: "Wees niet bang, je bent aan mensen, die onrecht plegen ontkomen". Hij zegt tegen Mozes: "Ik wil je graag met één van mijn dochters hier laten trouwen".

En zo begint er een nieuw hoofdstuk in Mozes' levensverhaal. Hij gaat een jarenlange periode tegemoet van geestelijke rijping. Het aanvankelijke dramatische incident in Egypte, toen hij om zo te zeggen op eigen sterkte de bevrijding wilde regelen, heeft hem aan het denken gezet. Wie is de sterke? Herhaaldelijk noemt de Koran God Al-Qawiey, de Sterke. Dat het God is, die Al-Qawiey is, de Sterke, zal Mozes ervaren in het verhaal van zijn verdere leven.

54. Al-Matien, de Onwankelbare, de Standvastige

We willen deze keer het verhaal van de tien plagen eens nader bezien. De Bijbel besteedt in het boek Exodus uitgebreid aandacht aan de tien plagen, die Egypte treffen. Ook in de Koran komen we dit tegen. Mozes in de Bijbel en Moesa in de Koran spelen een heel belangrijke rol.

Mozes krijgt de opdracht van God om zijn volk, dat in slavernij gehouden wordt, uit Egypte te bevrijden. Maar met een mooie preek redt Mozes het niet aan het hof van Farao. Steeds als de koning van Egypte, de Farao, weigert op Mozes' verzoek in te gaan, wordt het land getroffen door plagen. Als een refrain horen we steeds dat Farao, de koning van Egypte, zijn hart verhardde en niet luisterde naar Mozes' woorden en het volk niet liet gaan in vrijheid. Maar na de vernieling van de oogst wordt het anders. Na de zevende plaag roept Farao Mozes en Aäron bij zich en zegt tot hen: *"Nu moet ik schuld bekennen. De Heer heeft het recht aan zijn kant. Wij zijn schuldig, ik en mijn volk. Bid tot de Heer en vraag Hem een eind te maken aan deze verschrikkelijke donder- en hagelbuien, want het is meer dan ik verdragen kan. Dan zal ik jullie laten gaan (Exodus 9:27-28)".*

Nu besteedt Soera 7 'De kantelen' veel aandacht aan de geschiedenis van Mozes en Farao. Laten we enkele verzen lezen (7:133-134): *"En Wij zonden over hen de overstroming, de sprinkhanen, de vlooien, de kikkers en het bloed als duidelijk te onderscheiden tekenen. Maar zij bleven hoogmoedige en misdadige mensen. En toen de plaag hen overviel zeiden zij: O Moesa, bid voor ons tot jouw Heer op grond van wat Hij jou opgedragen heeft. Als jij de plaag opheft, dan zullen wij aan jou geloof hechten en de Israëlieten met jou wegzenden".*

Na de zevende crisis lijkt het er werkelijk op dat het nog goed zal komen tussen Mozes en Farao. Die tekenen van Godswege zijn er ook steeds voor bedoeld dat er een omkeer te weeg wordt gebracht in het onbarmhartige regime van Egypte. Om afscheid te nemen van het onmenselijke slavensysteem. Als je beseft hoe moeilijk het blijktbaar is om 'sorry' te zeggen, dan wrijf je toch even je ogen uit, als je Exodus 9:27 leest wanneer de Farao 'sorry' zegt. *"Nu moet ik schuld bekennen"*. De ellende wordt niet gemystificeerd in woorden als 'crisis' of 'tragedie' of 'ramp'. Maar klip en klaar: *"Wij zij schuldig, ik en mijn volk"*. Farao verschuilt zich zelfs niet achter zo'n gedachte als: Een hoofdschuldige is er niet of: We zijn allemaal slachtoffer van de crisis. Nee: Ik ben de hoofdschuldige en mijn volksgenoten zijn de medeschuldigen. Zelfs lezen we over een belijdenis door Farao jegens de God van Israël: de Eeuwige is de Rechtvaardige, Hij heeft het recht aan zijn kant. In Bijbel en Koran vraagt Farao om de voorbede van Mozes.

Je gelooft je oren niet. Het is bijna te mooi om waar te zijn.

Het blijkt dan ook niet waar te zijn. De Koran zegt in soera 7:135: *"Maar toen Wij de plaag voor hen ophieven, toen braken zij meteen hun woord"*. Na deze woordbreuk van Farao, die weer vervalt in de oude patronen van onderdrukking, volgen nog drie plagen. De sprinkhaan, die zijn tarweoogst opvreet, duisternis over het land en kindersterfte. Dan is de maat vol en laat Farao het volk gaan. Nu komt het woord 'matien', standvastig, onwankelbaar slechts driemaal in de Koran voor. Onder andere in Soera 7, waaruit we bovenstaand gedeelte over Mozes en Farao lazen.

Telkens en telkens geeft God de mensen uitstel zodat zij hun leven ten goede veranderen.

God zelf echter is de Onveranderlijke, de Onwankelbare, Al-Matien (7:183).

55. Al-Walíey, de Beschermer

We luisteren naar enkele verzen uit soera de Koe (soera 2) van de Koran (2:257-258).

In het eerste vers (2:257) wordt God beschreven als Beschermer.

In het tweede vers (2:258) gaat het om een twistgesprek tussen de legendarische Nimrod en Ibrahiem:

“God is de beschermer (Al-Walíey) van hen die geloven: Hij brengt hen uit de duisternis in het licht. Maar zij die ongelovig zijn, hun bondgenoten zijn de Taghoet: zij brengen hen uit het licht naar de duisternissen. Zij zijn het die in het vuur thuis horen; zij zullen daarin altijd blijven (2:257).

Heb jij niet gezien naar hem (Nimrod), die met Ibrahiem redetwistte over zijn Heer, bewerende dat God hem het koningschap gegeven had?

Toen zei Ibrahiem: Mijn Heer is het die leven geeft en die laat sterven.

Hij zei: Ik geef leven en laat sterven.

Ibrahiem zei: God laat de zon uit het oosten komen, laat jij haar uit het westen komen?

Toen zweeg beschaamd hij, die ongelovig was.

God wijst de mensen, die onrecht plegen de goede richting niet (2:258).“

In de eerste regel wordt God in algemene zin de Beschermer (Al-Walíey) van de gelovigen genoemd, die hen leidt uit de duisternis naar het licht. In tegenstelling tot de kwade geesten (de Taghoet), die de ongelovigen juist de omgekeerde weg laten gaan: van het licht naar de duisternissen.

In het tweede vers wordt de algemene gedachte van God als beschermer nader geïllustreerd met het verhaal van Ibrahiem en een zekere tegenstander. Deze wordt in de Bijbel noch in de Koran met name genoemd. In de uitlegtraditie wordt zijn naam bekend verondersteld: Nimrod. Al in de Joodse Bijbeluitleg waren er uitgebreide vertellingen in omloop over de heerschappij van Nimrod over Ibrahims land van herkomst. Ibrahim weigert de aanbidding van Nimrod als goddelijke koning en als heer over dood en leven. Ook in de joodse traditie culmineert deze tegenstelling in bovenstaand twistgesprek. Abraham daagt Nimrod uit om de zon in het westen te laten opkomen, als hij toch zo almachtig is. Dat woord van Abraham doet hem ternauwernood aan de dood doet ontsnappen. Het betekent voor Abraham/Ibrahiem het definitieve afscheid van idolenland. De Korantekst wordt helemaal aan het slot van vers 258 nog concreter: het is Ibrahims afscheid van een schijngodsdienst, die slechts onrecht maskeert. Ibrahims geloof is dus in de eerste plaats een ‘nee!’ tegen de idolen van het onrecht. En vervolgens een ‘ja’ tegen God als Al-Walíey, de Beschermer, de Steun en Toeverlaat, van allen die in Hem geloven.

In Nederland werd in het jaar 2010 herdacht dat één van de beroemdste boeken in de Nederlandse taal 150 jaar geleden het licht zag: Max Havelaar. Ergens op een derde in het boek wordt een beschrijving gegeven van de officiële bevestiging van Max Havelaar in het ambt van assistent-resident over Lebak (een gebied in West-Java). Een afzonderlijke eed diende te worden afgelegd door de nieuw benoemde assistent-resident om ‘de inlandse bevolking te beschermen tegen onderdrukking, mishandeling en knevelarij’. Het volgende tweederde deel van het boek beschrijft nu de inzet van Max Havelaar om ernst te maken met de bescherming van de inlandse bevolking. Hij komt tot de ontdekking dat de meeste overheidspersonen slechts hun eigen belangen beschermen.

God is Al-Walíey, de Beschermer van allen die geloven in recht en waarheid, tegen alle tegenstand in.

56. Al-Hamied, de Lofwaardige

We nemen ons uitgangspunt in de eerste Korinthe-brief van Paulus. Zeg maar gerust dat Paulus in een gevecht verwickeld is met de door hem in Korinthe gestichte gemeente. De mensen daar in Korinthe waren om zo te zeggen 'niet vele invloedrijken, niet vele aanzienlijken'. Het zijn geen Atheners. In Athene is Paulus eerder geweest. Daar heeft Paulus ook het evangelie verkondigd, maar daar liep hij vast, juist in die wijsheden van het hoogontwikkelde, invloedrijke, aanzienlijke publiek. Daar was het commentaar op zijn verkondiging: We willen u nog wel eens horen. En dat waren dan nog de welwillenden. De meeste Atheners, die tuk waren op nieuwtjes, ook religieuze, hadden het al gezien bij Paulus en maakten al grappen over hem. Nee, dan in Korinthe, daar had Paulus zo te zeggen succes met zijn prediking. Naar aantallen gerekend. Daar werd een gemeente gesticht. Sociaal gesproken onder de lagere klassen: 'Niet vele aanzienlijken'. Maar wat ziet Paulus nu na verloop van tijd: zijn gemeente van Korinthiërs gaat zich gedragen alsof het Atheners zijn. Ze krijgen het in de bol en gaan naast hun schoenen lopen. Ze horen over de nieuwe christelijke vrijheid. Ze nemen de vrijheid om van alles en nog wat te beoordelen. Ze gaan etiketten plakken en medailles uitreiken. Op zijn Grieks: ze gaan lauwerkransen uitreiken. Zo ver van Olympia en zijn Olympische spelen ligt Korinthe niet vandaan. Ze gaan elkaar ook te lijf in hun beoordelingen: ik ben van de apostel Petrus, ik ben van de apostel Apollos, ik ben van de apostel Paulus. Een groep in Korinthe had het met Paulus gehad. Ze zeiden: die man ziet er toch niet uit; hij schrijft wel hele brieven, maar zijn optreden live, dat is een afknapper. (Alleen zijn naam al: Paulus, betekent: kleintje.) Dus, denkt Paulus: wat is eigenlijk 'succes'? Er mag dan een grote gemeente zijn in Korinthe, de kwaliteit laat ernstig te wensen over. En in die situatie schrijft Paulus:
"U mag de ene apostel niet verheerlijken ten koste van een ander. Wat hebt u dat gij niet verkregen hebt? En waarom zo groot doen alsof u het van uzelf hebt? U hebt natuurlijk alles al! U bent al rijk!" (1 Kor. 4:6-8)

Aan deze woorden werd ik herinnerd toen ik in de Koran deze regels las:

"O gij mensen, gij zijt de armen, behoeftig naar God; en God, Hij is de Rijke, de Lofwaardige (Al-Hamied)." (soera 35:15).

Deze regel staat in een verband. In het verband van soera 35. soera Fatir, 'de Schepper'. In het voorafgaande wordt God, de Schepper geroemd in al zijn werken. Wolken, wind en regen komen van Hem vandaan. Hij oordeelt over goed en kwaad, Hij is Heer over dood en leven. Hij is Heer over dag en nacht en geeft zon en maan om de tijd voor de mens in te delen. Aan God behoort het koningschap. Afgoden hebben nog niet de macht over een dadelviesje en ze zijn jullie vergeten op de dag van de opstanding. En als dat allemaal in soera 35 gezegd is, volgt ons vers: *"O gij mensen, gij zijt de armen, behoeftig naar God; en God is de Rijke, de Lofwaardige (Al-Hamied)"*.

Ook de Koran kent de zelfvoldaanheid, de zelfgenoegzaamheid van de horende gemeente; ze weten het allemaal al. Ze zijn ook tuk op de nieuwste religieuze hype en vergeten net als de Korintiërs hun menselijke maat: een nietig schepsel, een stofje, een druppel.

Dat verklaart ook dat de naam Al-Hamied, de (werkelijk) Lofwaardige, in de Koran heel wat keren in één adem genoemd wordt met God als de (werkelijk) Rijke (Al-Ghaniey).

57. Al-Moehsie, Die het getal van alles kent

Onlangs is bij uitgeverij Bulaaq een uitgebreide en herziene versie uitgekomen van het boek van Marlies Philippa getiteld: *“Koffie, kaffer en katoen”*. De ondertitel luidt: *“Arabische leenwoorden in het Nederlands”*. Zij heeft die leenwoorden gerubriceerd in zeventien cultuurgebieden. Wij willen hier een moment stilstaan bij de dertiende paragraaf, die gaat over de sterrenkunde. Wel meer dan tweehonderd namen van sterren zijn van Arabische herkomst. Laten we ons beperken tot het sterrenbeeld Orion. Een naam uit de Griekse mythologie voor een groot jager. Twee zeer heldere sterren vinden we in dat sterrenbeeld. Om in het beeld van de jager te blijven: zijn rechterschouder en zijn linkervoet. Die sterren heten respectievelijk: Betelgeuze en Rigel. Die Arabische woorden betekenen respectievelijk: de hand en de voet. Hieruit begrijpen wij dat wij aan de hemel als het ware een spiegelbeeld vinden van de vermenging van de culturen op aarde: de naam voor het sterrenbeeld als geheel, Orion, stamt uit de Griekse mythologie, maar sommige ledematen van de grote jager kennen wij met hun Arabische namen. De naamgeving van de sterrenbeelden is beslist ‘multiculti’. Als je op het zuidelijk halfrond, bijvoorbeeld in Nieuw-Zeeland, ’s nachts naar de hemel kijkt, dan zie je ook Orion in al zijn pracht. Alleen: op zijn kop. Voet wordt schouder en schouder wordt voet. En de Maori’s keken met hún ogen en hún cultuur naar de hemel. Geen Griekse mythologie, geen Arabische wetenschap, maar zij zien in de sterrenbeelden de symbolen van hún cultuur. Zij zien in de gordel van Orion, de kop van de Stier en de Pleiaden tezamen één grote mythische kano, waarmee zij de oceaan bevaren. En ja, de ster Betelgeuze wijst het roer aan, waarmee ze de kano besturen.

In Bijbel en Koran worden mensen regelmatig opgeroepen naar de hemel te zien en de sterren te tellen. Dat begint al met Abraham. In Genesis 15 horen we dat Abraham (toen nog Abram) zich zorgen maakte over zijn nageslacht. Dat had God hem wel beloofd, maar hij was nog steeds kinderloos. Dan lezen we: *“Toen leidde God Abram naar buiten en zei: Kijk eens naar de hemel en probeer of je de sterren kunt tellen. Zoveel nakomelingen zul je krijgen. Abram vertrouwde op de Heer en de Heer zag daarin een bewijs van zijn oprechtheid (Gen.15:5-6).”*

Ook in het boek Job komen we tegen hoe Job zich verwondert over de grootsheid van de schepping: *“God maakte Osh (de Grote Beer), K’sil (Orion) en Chimah (de Pleiaden) en de sterrenbeelden van het zuiden. God doet grote, ondoorgroendelijke dingen, ja, wonderen zonder tal (Job 9:9-10)”*.

Nu lezen wij enkele regels uit de Koran uit soera 14, getiteld Ibrahiem.

“Hij maakte voor jullie de zon en de maan dienstbaar in hun vaste loop en Hij maakte voor jullie de dag en de nacht dienstbaar. Hij heeft jullie van alles wat jullie Hem gevraagd hebben gegeven en als jullie de weldaden van God willen opsommen, kunnen jullie die niet tellen (werkwoord hsy; soera 14:33-34).”

Alsof je Psalm 139: 17-18 hoort: *“Hoe kostelijk zijn mij Uw gedachten, o God, hoe overweldigend is haar getal, wilde ik ze tellen, zij zijn talrijker dan het zand, als ik ontwaak, dan ben ik nog bij U”*. Of Psalm 147:4 *“Hij bepaalt het getal der sterren, Hij roept ze alle bij name”*.

In die traditie noemt de Koran God, Al-Moehsie, Die het getal van alle dingen kent. En alle sterren een naam geeft. Sterrenkunde, zoals God dat ziet.

58. en 59. Al-Moebdi' en Al-Moe'ied, de Schepper en de Herschepper

Zoals God als Eerste de schepping is aangevangen, zo zorgt Hij dagelijks, elke morgen opnieuw, voor het geschapene. Hij is niet alleen de Schepper, Al-Moebdi', maar ook de Herschepper, Al-moe'ied. Die vernieuwing van de schepping ervaart de mens elke morgen met het aanbreken van de nieuwe dag, elke maand met de vernieuwing van de maan, elk jaar met de nieuwe lente.

Laten we eerst eens luisteren naar een paar regels uit de Bijbel.

In Genesis 5:1 wordt gesproken over de nakomelingen van Adam. Nu zou je zeggen, die nakomelingen van Adam en Eva zijn al behandeld in Genesis 4:1 en 2. Immers, daar wordt gesproken over de geboorte van de twee broers Kaïn en Abel. Maar datzelfde hoofdstuk 4 van Genesis vertelt van het drama, dat zich voltrekt tussen de broers. Zij kunnen niet meer met zijn tweeën door één deur. Dat is nog maar het begin, het komt van kwaad tot erger. Ja, tot het ergst denkbare: Kaïn doodt zijn broer Abel. Hoezo: vernieuwing van de schepping? Vernieling zul je bedoelen. Dat is de ervaring van de eerste bladzijden van de Bijbel en dat is de ervaring van ons mensen tot de dag van vandaag. Die 'oerverhalen' van de Bijbel zijn geen moeilijke geschiedenis, maar spiegel van ons dagelijks leven. Met Genesis 4 zouden we de Bijbel dus al dicht kunnen doen, einde verhaal. Mooi begonnen, maar dramatisch geëindigd.

Echter, met Genesis 4, het hoofdstuk van de vernieling is iets merkwaardigs aan de hand. De laatste twee regels luiden aldus:

"En Adam had weer gemeenschap met zijn vrouw en zij baarde een zoon en gaf hem de naam Set, want, zei zij, God heeft mij een kind gegeven in plaats van Abel" (Gen. 4:25).

Dat plechtige: "zij baarde een zoon en zij gaf hem de naam Set" heeft zo nog niet geklonken op die eerste bladzijden van de Bijbel. In het volgende hoofdstuk 5 met een lang geslachtsregister klinkt dat ook nergens zo plechtig. Uitgezonderd één keer: in Genesis 5:28. Daar horen we: *"Toen Lameg honderd twee en tachtig jaar geleefd had, verwekte hij een zoon en gaf hem de naam Noach, zeggende: Deze zal ons troosten."*

Waarom zo plechtig het noemen van het woord 'zoon' en het noemen en het uitleggen van de namen van Set en Noach? Van die twee alleen? In de naam Set mag je horen dat God via hem een nieuwe basis voor de wereld heeft gelegd ('een nieuwe basis voor de wereld wordt gelegd', zo zou je de naam Set kunnen omschrijven). Bij alle vernieling is er vernieuwing. Als straks de mensen door mateloos kwaad de zondvloed over zich afroepen, draagt Noach in zijn naam de belofte van troost en een nieuw begin. En dat juist deze twee, Set en Noach, zo plechtig 'zoon' worden genoemd komt doordat zij de vernieuwing en de opbouw belichamen. (In het Hebreeuws hangen de woorden voor zoon(ben) en bouwen(bana) samen). Te midden van de vele afbrekers en vernielers zijn er steeds weer bouwers en vernieuwers. Zij mogen een naam hebben en met name genoemd worden.

In de Koran worden de twee werkwoorden, die ten grondslag liggen aan Al-Moebdi' en Moe'ied als een refrein gebruikt om het scheppen en herscheppen van God in de wereld aan te duiden. Bijvoorbeeld in soera 85:13: *"Hij is het, die de schepping laat beginnen en die haar herschept"*.

In Bijbel en Koran horen we over een God, die de Schepper is. God is ook Herschepper.

We lezen een gedeelte uit soera 56 'Het Aanstaaende'. Bij het 'aanstaande' moet worden gedacht aan de komende dag van het oordeel. De soera begint dan ook met beschrijvingen van de vreugde van het paradijs en de pijn van de hel. Even plastisch als het oude en nieuwe testament dat ook kunnen. De namen van God als Al-Moebdi' en Al-Moe'ied worden nu gebruikt om God te beschrijven als de Schepper van deze wereld en de Herschepper van de 'nieuwe wereld', die 'aanstaande' is.

Soera 56:60- luidt:

"Wij hebben voor jullie de dood verordend... en vervolgens laten Wij jullie opnieuw ontstaan in een vorm die jullie niet kennen. Jullie kennen toch de eerste schepping?"

Het gaat nu bij schepping en herschepping ('opnieuw laten ontstaan') niet over de herschepping binnen de grenzen van het menselijk leven, maar om herschepping over de grens van de dood heen. Wie zou niet zijn vragen hebben bij deze herschepping na de dood? Die vragenstellers komen in de Bijbel, maar ook in de Koran aan het woord:

In soera 32:10 horen wij deze vraag: *"Wanneer wij in de aarde zoekgeraakt zijn, zullen wij dan werkelijk deel uitmaken van een nieuwe schepping (soera 32:10)?"*

Regelmatig worden de werkwoorden, die ten grondslag liggen aan Al-Moebdi' en Al-Moe'ied in één adem genoemd om God te noemen: Schepper en Herschepper. Maar dan Herschepper als bewerker van de opstanding der doden. Dat is een refrein in de Koran. Twijfelaars aan de opstanding der doden wordt toegeroepen: kijk om je heen naar wat God al in deze schepping bewerkt, zou Hij dan niet alle dingen nieuw kunnen maken?

Het is alsof wij de apostel Paulus in de eerste Korinthebrief horen. Ook hij staat de vragenstellers en twijfelaars bij de opstanding der doden te woord over de herschepping, die 'aanstaande' is.

"Iemand zou kunnen vragen: Maar hoe worden de doden dan opgewekt en wat voor lichaam krijgen ze? Een dwaze vraag! Zaad moet eerst sterven voordat het tot leven komt en wat u uitzaait is nog maar een vormloze graankorrel of iets dergelijks en niet de volgroeide plant. Maar God is het die uit het zaad de plant laat groeien die hij wil, uit elk soort zaad een bepaald soort plant..... Zo is het ook met de opstanding van de doden. Iets vergankelijk wordt gezaaid en iets onvergankelijk wordt opgewekt: het wordt gezaaid als gering en zwak, maar het verrijst in glorie en kracht (1 Korinthiërs 15:35-38, 42-44)."

Wie zich bezint op het geheim van het zaad, komt tot het inzicht dat God de Schepper is, Al-Moebdi' en de Herschepper, Al-Moe'ied.

60. Al-Moehyie, Hij die doden doet herleven

We lezen enkele verzen uit de Koran uit soera 30 Al-Roem. Deze soera is genoemd naar de Romeinen. In vers twee van de soera is mogelijk een verwijzing naar een veldslag, waarin de Romeinen door de Perzen zijn verslagen in het jaar 616, dus tijdens Mohammed's leven. In vers drie echter staat dat enkele jaren later de Perzen zijn verslagen door de Romeinen in het jaar 624. In vers vier wordt dan geconcludeerd: aan God komt de beslissing toe. Met andere woorden: hoe wisselvallig is het lot. Bij die Romeinen moeten wij dan denken aan het Oost-Romeinse Rijk, het toenmalige Constantinopel of Byzantium. Bij de Perzen moeten we denken aan de toenmalige dynastie van de Sassaniden. De soera gaat dan verder met te wijzen op God, die de toevlucht van de gelovigen is in dit wisselvallige leven.

In de verzen 48-50 lezen we het volgende:

“God is het die de winden uitzendt, die dan in de hemel wolken opdrijven. En Hij spreidt ze uit hoe Hij wil en verdeelt ze in stukken. Dan zie je regen ertussenuit komen. En wanneer Hij van zijn dienaren ermee treft wie Hij wil, dan verblijden zij zich. Ook al waren zij voorheen, voordat het tot hen gekomen was, in wanhoop terneergeslagen. Kijk dan naar de sporen van Gods barmhartigheid, hoe Hij de aarde laat herleven, nadat zij dood was. Dat is Hij die de doden laat herleven (Al-Moehyie) en Hij is almachtig”.

Nu zegt U wellicht: wacht even. “Hij, die de doden laat herleven”, die naam betekent dus: die de doden doet opstaan. Dan gaat het dus over de opstanding. Maar dat is toch een christelijk feest? Dat is toch Pasen? Lopen de zaken nu niet een beetje erg door elkaar? Pasen en opstanding zijn toch exclusief christelijke zaken? In onze agenda's staat toch bij Pasen: (chr)... wat betekent: 'Christelijke feestdag'. Geloof in de 'opstanding der doden' is toch exclusief christelijk? Zo zijn we tot diep in de twintigste eeuw opgevoed. Maar die geloofservaring bleek niet exclusief christelijk te zijn. Veel christenen namen de moeite om de Bijbel en de christelijke traditie te herlezen aan de hand van de joodse bronnen. Eén van die bronnen is het joodse Achttiengebied. We luisteren naar het tweede gebed:

“Gij zijt machtig tot in eeuwigheid, Heer, Gij zijt het die doden leven doet; Gij helpt zoveel; U laat de winden waaien en de regen vallen, onderhoudt het leven in verbondenheid, doet doden herleven in grote barmhartigheid, steunt de vallenden, geneest de zieken en maakt de geboeiden los en houdt staande zijn trouw aan hen die slapen in het stof. Wie is als U, Heer van machtige daden, wie kan met U vergeleken worden, Koning, die dood en leven geeft en bevrijding laat ontspruiten; getrouw zijt Gij, die doden doet leven.”

De joodse schrijver Pinchas Lapide (1922-1997), die zich zo ingezet heeft voor het joods-christelijke gesprek schreef eens een boekje (speciaal met het oog op christelijke lezers), getiteld 'Opstanding, een joodse geloofservaring' (1977). Dertig jaar later, nu christenen ook de moeite nemen de Koran te gaan lezen, begrijpen we dat deze titel ook zo omschreven kan worden: 'Opstanding, een abrahamitische geloofservaring'. Het is naast een joodse en christelijke ook een islamitische geloofservaring. Wie soera 30:48-50 legt naast het joodse gebed bevindt zich in dezelfde geloofswereld: God is de schepper van winden en regen, zo onderhoudt Hij zijn schepping; in barmhartigheid troost Hij de wanhopigen. Hij is Al-Moehyie al-mawtaa: die de doden doet herleven. Luister eens naar het Hebreeuws van het joodse gebed: machayyee ha metiem. Tot in de taal voel je de familieband van deze geloofsgetuigenissen. Al-Moehyie, dat is Hij, die doden doet herleven.

61. Al-Moemiet, Hij, die doet sterven

We beginnen met te lezen uit soera 28 'Het verhaal'. De helft van deze soera wordt besteed aan het verhaal van Mozes. Ook het allereerste begin van het Mozes-verhaal komt aan bod.

"Dit zijn de tekenen van het duidelijke boek. Wij (= God) lezen jou (= Mohammed) naar waarheid mededelingen voor over Moesa (Mozes) en Fir'aun (Farao) voor mensen die geloven. Fir'aun had de overhand in het land en maakte de mensen ervan tot groeperingen, waarvan hij een groep onderdrukte doordat hij hun zonen doodde en alleen hun vrouwen in leven liet; hij behoorde tot de verderfbrengers. Maar Wij wensten hun die onderdrukt werden in het land een gunst te bewijzen, hen tot leidlieden te maken, hen tot erfgenamen te maken, hun macht te geven op de aarde en Fir'aun en Hamaan en hun troepen te tonen, waarvoor zij op hun hoede moesten zijn. En Wij openbaarden aan de moeder van Moesa: "Zoog hem en wanneer je vreest (voor zijn leven), werp hem dan in de stroom en wees niet bang en niet bedroefd. Wij maken hem tot één van de gezondenen." (28:1-7)

In het vervolg van dit soeragedeelte horen we net als in de Bijbel dat het huis van Farao zich over het jongetje ontfermt. De vrouw van de Farao zegt zelfs: *"Jij en ik zullen vreugde aan hem beleven. Dood hem niet. Misschien dat hij ons tot nut is of dat wij hem als kind aannemen (soera 28:9)"*. Ook de Koran kent het detail dat Mozes ook ná deze opname in de familie van Farao door zijn eigen moeder gezoogd zal worden, door tussenkomst van de zuster van Mozes. In Bijbel en Koran wordt duidelijk wie in dit verhaal de heer is over dood en leven, leven en dood. Farao had de overhand, hij had de macht in handen. Terwijl de Farao ten tijde van Jozef in het Genesisverhaal en in soera 12 juist het volk van de Hebreëen in leven had gehouden, *"was er nu een nieuwe koning over Egypte, die Jozef niet gekend had"*. Inmiddels waren Jacobs' nazaten in Egypte tot een heel volk uitgegroeid. Dat werd veel te bedreigend voor de nieuwe koning. Want, zei hij, in tijden van oorlog zouden zij zich bij onze tegenstanders aansluiten (Ex. 1:10). En zo begint het doden op systematische, grote schaal. Alle pasgeboren jongetjes van deze te omvangrijke groep worden omgebracht door ze in de Nijl te werpen. In het Jozefverhaal vinden we een Farao met de slogan 'leven en laten leven'. Asielzoekers van buiten Egypte die uitgehongerd aan zijn deur kloppen, laat hij niet van ellende sterven. Hij betoont zich als een heer ten leven.

Nu, in het verhaal van Mozes zijn er andere tijden aangebroken. Een tijd van onheil met nieuwe machtsverhoudingen, die zeer ongunstig voor de Hebreeuwse slaven zijn. Ze dreigen simpelweg uitgeroeid te worden.

Dan doet God Mozes/Moesa optreden als één van zijn gezondenen. God wil die verdrukte Hebreeuwse slaven een gunst bewijzen. Bijbel en Koran doen gedetailleerd verslag van het optreden van Mozes en zijn broer Aäron (Haroen in de Koran); van de plagen, die het volk van Farao treffen. Er is op gewezen dat de tien plagen van Egypte vanaf het water dat in bloed verandert via allerlei plagen die plant en dier treffen tot de laatste plaag een omkering zijn van de tien scheppingswoorden in Genesis 1. Al het geschapene, in Genesis nog bedoeld ten leven voor de mens, wordt hier geperverteerd tot bedreiging van de mens. Wij beperken ons nu tot de laatste plaag, die de Egyptenaren treft: de dood van hun eerstgeborenen. Het kan niet anders dan dat hier de boodschap klinkt: Farao, je hebt je ontpopt als een soevereine heer over leven en dood. Maar voor je Hebreeuwse slaven was je een heer over hun dood. Jij gooide hun kinderen in de 'stroom', nu ga je zelf in de 'stroom' ten onder (soera 28:40).

Immers, niet jij bent heer over de dood, maar God is Al-Moemiet, Hij die doet sterven.

62. Al-Hayy, de Levende

In de verhalen van Duizend-en-één-nacht vertelt Sjahrazaad in de driehonderdvierendertigste nacht en drie nachten daarna het volgende verhaal:

“Er was eens een welgesteld man afkomstig uit Yemen en wonend in Bagdad. Hij bezat zes slavenmeisjes. De eerste was blank, de tweede zwart, de derde mollig, de vierde een spicht, de vijfde geel en de zesde bruin. Ze hadden allen een knap gezicht en waren welgemanierd en onderlegd in het zingen en het bespelen van de luit. Op een dag bekeek hun meester hun stralende schoonheid en hun verschillende tinten en prees God de Almachtige. Hij zei tegen hen: Jullie hebben allemaal de Koran bestudeerd en muziek geleerd. Jullie kennen de verhalen over vroeger tijden en zijn op de hoogte van de geschiedenis van de volken uit het verleden. Ik zou graag willen dat elk van jullie opstaat, naar haar buurvrouw wijst – dat wil zeggen de blanke naar de zwarte, de mollige naar de magere en de gele naar de bruine. Elk van jullie moet zich zelf prijzen en de ander vernederen. Daarna staat haar buurvrouw op en doet hetzelfde. Maar jullie moeten argumenten gebruiken afkomstig uit de heilige Koran, de geschiedverhalen en de poëzie, om jullie opvoeding en welbespraaktheid te tonen. Ze zeiden: Zoals u beveelt, sidi.”
En dan volgen er zes monologen, waarin de één de ander op de meest welsprekende manier in de grond boort. Als ten slotte het mooie bruine meisje zich zelf heeft aangeprezen met de woorden: “God zij dank dat Hij me niet afzichtelijk dik heeft geschapen, noch als een uitgemergelde spicht, noch blank als een melaatse, geel als een galaanval of zwart als roet, zegt haar heer: Ga maar zitten, dit is genoeg. Hij verzoende hen met elkaar en schonk hun fraaie gewaden en kostbare edelstenen.”

Persoonlijk vind ik dit één van de mooiste verhalen uit Duizend-en-één-nacht. De man uit Yemen verheugde zich over de rijke verscheidenheid van zijn slavinnen. Wat in de geschiedenis van de volken barre werkelijkheid was en is: botsing van rassen en klassen, vernedering om je kleur en je taal en hoe je er uitziet, dat laat hij zijn slavinnen spelen. Hij leert ze om van wat een vloek kan zijn een zegen te maken. Immers, het verhaal begint ermee dat de Yemenitische man God de Almachtige prees om hun stralende schoonheid en hun verschillende tinten. En het eindigt er mee dat hij zijn slavinnen na het literaire steekspel met elkaar verzoent en hen oproept zich te verheugen over hun verschillen.

In de Koran wordt God Al-Hayy genoemd, de Levende. Dat leven bewaart Hij niet slechts voor zichzelf, maar schenkt Hij aan zijn schepping in bonte verscheidenheid van kleuren en talen. In soera 30 (Al-Roem) lezen we:

“God zij dus geprezen ... Hij doet de aarde herleven nadat zij dood was. En zo zullen jullie tevoorschijn gebracht worden. Tot Zijn tekenen behoort dat Hij jullie uit de aarde geschapen heeft; toen waren jullie dan mensen, die zich verspreidden. En tot Zijn tekenen behoort dat Hij voor jullie echtgenotes uit jullie midden geschapen heeft om bij haar rust te vinden. En Hij heeft liefde en erbarmen tussen jullie gebracht. Wie het wil inzien, kan daarin Gods hand bespeuren. En tot Zijn tekenen behoren de schepping van de hemelen en de aarde en het verschil in jullie talen en kleuren (soera 30:17-22).”

De verscheidenheid is onderdeel van de schepping, met één doel: elkaar leren kennen. Zo bedoelt het soera 49:13

“Wij hebben jullie tot (een verscheidenheid van) volkeren en stammen gemaakt, opdat jullie elkaar zouden kennen.”

Zo klinkt het ook de hele Bijbel door: God is de Levende. Anders dan de afgoden: die zijn als vogelverschrikkers in een komkommerveld. Maar de Eeuwige is de waarachtige God, Hij is de levende God (Jeremia 10:10). En wees Jezus niet op de leliën des velds, betoverender in al hun kleuren dan Salomo in al zijn pracht (Matth.6:29). Bloemen, in bonte verscheidenheid van kleuren, in het leven geroepen door God, Al-Hayy, de Levende.

63. Al-Qayyoem, de Standvastige

De werkwoordstam van drie letters *qwm*, waarvan ook de naam Al-Qayyoem is afgeleid, komt honderden keren voor in de Koran. De grondbetekenis is opstaan, precies zoals het Hebreeuwse partnerwoord, *qum*, ook opstaan betekent. Eén van de meest betekenisvolle afleidingen van deze woordstam is het Arabische woord *qiyaama*. Dat woord betekent herrijzenis, opstanding. Het verbaast dan ook niet dat één van de soera's van de Koran de naam draagt 'Al- Qiyaama', de opstanding (soera 75). De naam voor God als Al-Qayyoem komt als zodanig slechts driemaal in de Koran voor: in het beroemde Troonvers, soera 2: 255, in soera 3:1 en in soera 20:111. Steeds wordt daar de naam Al-Qayyoem in één adem genoemd met Al-Hayy, de Levende. Laten we eens luisteren naar soera 3:1:

"God, er is geen god dan Hij, de Levende (Al-Hayy), de Standvastige (Al-Qayyoem)."

In dat woord 'standvastig' zijn allerlei betekenislagen te beluisteren. Bijvoorbeeld de betekenis 'de Zelfstandige'. Zo vertaalt Kramers dit Al-Qayyoem. De Eeuwig-zijnde en van niets en niemand afhankelijke.

God is als Al-Qayyoem wel de Standvastige en de Zelfstandige, maar niet de opzichzelfstaande of alleen voor-zich-zelf-bestaande. Heel kenmerkend is dat het werkwoord *qwm* vaak verbonden wordt met een voorzetsel: ten bate van. Opstaan ten bate van iemand. En dan krijgt het woord de betekenis van: zorg dragen voor, zich bekommeren om.

Uit de context van soera 3:1 blijkt dat ook deze betekenis mee klinkt in de naam Al-Qayyoem. Laten we luisteren naar het vervolg van deze soera:

"Hij heeft het boek met de waarheid tot jou (= Mohammed) neergezonden ter bevestiging van wat er voordien al was en Hij heeft ook de Taura (=Thora) en de Indjiel (=Evangelië) neergezonden, vroeger al, als leidraad voor de mensen en Hij heeft het reddend onderscheidingsmiddel neergezonden."

God blijkt als Al-Qayyoem, de Standvastige, speciaal standvastig in zijn trouw om telkens en telkens weer tekenen van zijn redding en leiding naar de mensen te zenden. Te beginnen met de Taura, dat wil zeggen de Thora van Mozes, de kern van het Oude Testament. Deze boodschap wordt steeds weer bevestigd. Eerst door de profeten van het Oude Testament. Maar ook de Indjiel, het Evangelie, is de bevestiging van die eerdere boodschap. In dezelfde derde soera wordt Johannes de Doper (Jahja) de bevestiger genoemd van het woord van God (soera 3:39). Maar dan bovenal ook Jezus. Ook Jezus wordt gezien als bevestiger van hetgeen vóór Hem geopenbaard was; ook in deze derde soera. In vers 50 spreekt Jezus over zichzelf als 'bevestiger van wat vóór Mij was in de Taura'. We worden hier wel heel sterk herinnerd aan Jezus' woorden in de Bergrede bij Mattheüs: *"Denk niet dat Ik gekomen ben om de wet (de Thora) en de profeten te ontbinden; Ik ben niet gekomen om te ontbinden, maar om te vervullen (te bevestigen)"* (Mt.5:17).

En dan nu soera 3: ook Mohammed mag staan in die zeer lange traditie van profeten, die niet gekomen zijn om de voorgaande woorden van God te ontbinden of af te breken, integendeel: om ze te bevestigen en verder te vertalen in zijn situatie, in zijn land, in zijn cultuur, in zijn taal.

En dat alles voorafgegaan door de namen van God als de Levende, Al-Hayy en de Standvastige, Al-Qayyoem. Standvastig in Zijn trouw aan de mensen, tot wie Hij telkens weer 'bevestigers' zendt van Zijn Woord.

64. Al-Waadjid, de Vinder, de Overvloedige

Deze keer beginnen we te luisteren naar een heel hoofdstuk uit de Koran. Dit hoofdstuk kan bij wijze van spreken op een briefkaart. Immers, hoe hoger de nummers van de Koranhoofdstukken zijn, hoe korter ze worden. We luisteren nu naar soera 93 'Het Morgenlicht':

"Bij het morgenlicht. Bij de nacht, wanneer het stil is. Jouw Heer heeft je niet verlaten, noch gehaat. En het hiernamaals is echt beter dan het tegenwoordige bestaan. Jouw Heer zal je zeker wél doen en dan ben je voldaan.

Heeft Hij jou niet als wees gevonden? (werkwoord wadjada, vinden)

En onderdak gegeven?

Heeft Hij jou niet dolend gevonden? (werkwoord wadjada, vinden)

En jou de weg gewezen?

Heeft Hij jou niet behoeftig gevonden? (werkwoord wadjada, vinden)

En jou rijk gemaakt?

De wees dus, verdruk hem niet.

De bedelaar, verjaag hem niet.

En de weldaad van jouw Heer, vertel daarvan!"

Als je dit leest -en herleest- dan voel je als het ware dat het hier gaat om iets dat Mohammed zelf aan den lijve ervaren heeft. Hij was immers zelf een wees, hij voelde zich toch dwalend en niets anders dan een bedelaar? Naar bijbelse taal: hij was een verloren schaap en de Herder vond hem. De conclusie uit die regels proeven we in het woordje 'dus'. De wees dus, verdruk hem niet en de bedelaar, verjaag hem niet. Immers wat jij wilt dat jou geschiedt, doe dat ook aan anderen. God heeft dat aan jou gedaan, doe jij het anderen. Volg God daarin na.

Die gedachte van de navolging van God heeft oude papieren. In de joodse traditie horen we het volgende verhaal. *Rabbi Chama zei: Wat betekent de Schriftplaats: "De Eeuwige uw God zult gij volgen (Deut. 13:4)"? Is het dan mogelijk voor de mens achter de goddelijke aanwezigheid aan te gaan? Er is toch reeds gezegd: "Want de Heer jullie God is een verterend vuur (Deut. 9:3)"? Maar het betekent: om de Heilige-gezegend-zij-Hij in zijn eigenschappen te volgen. Zoals Hij de naakten kleedt: "En de Heer God maakte voor de mens en zijn vrouw rokken van vellen; en Hij kleedde hen aan (Gen. 3:21)", zo moet ook jij naakten kleden.*

De Heilige-gezegend-zij-Hij bezoekt zieken, zoals er geschreven staat: "En de Heer liet zich zien aan hem bij de eiken van Mamre (Gen. 18:1; namelijk aan Abraham na zijn besnijdenis, toen hij zich ziek voelde)", zo moet ook jij zieken bezoeken. De Heilige-gezegend-zij-Hij troostte treurende, zoals er geschreven staat: "En het geschiedde na de dood van Abraham dat God Izaak zijn zoon zegende (Gen. 25:11)", zo moet ook jij treurende troosten. En de Heilige-gezegend-zij-Hij begraaft doden, zoals er geschreven staat: "En Hij begroef hem (Mozes) in een dal (Deut. 34:6)", zo moet ook jij doden begraven.

Tot slot het laatste vers van soera 93: *"En de weldaad van jouw Heer, vertel daarvan!"*

Wie zich zelf door God als Al-Waadjid, De Vinder, de Overvloedige gevonden weet, zal die vreugde met anderen willen delen. Zelfs de vrouw die een verloren penning in haar huis gevonden had, nodigde al haar vriendinnen en bureu uit om dat te vieren.

65. Al-Maadjid, de Glorierijke

We luisteren om te beginnen naar de elfde soera, soera 'Hoed'; genoemd naar de profeet van die naam. In de verzen 69-73 horen we over het bezoek dat Abraham en Sara krijgen.

“Ook waren Onze (namelijk van God) gezanten met het goede nieuws tot Ibrahiem gekomen. Zij zeiden: Vrede! Hij zei: Vrede! En het duurde niet lang of hij kwam met een geroosterd kalf. En toen hij zag dat hun handen er niet aan kwamen kreeg hij argwaan tegen hen en werd door vrees bevangen. Zij zeiden: Wees niet bang, wij zijn tot het volk van Loet gezonden. (De engelen zijn als het ware op doorreis naar het volk van de neef van Abraham, Lot.) En zijn vrouw (Sara) stond er bij en lachte. Toen verkondigden Wij haar het goede nieuws van Ishaak en Ja'koeb na hem. Zij zei: Wee mij! Zal ik een kind krijgen, terwijl ik een oude vrouw ben en mijn echtgenoot hier een oude man? Dit is wel iets wonderlijks. Zij zeiden: Verwonder jij je over Gods beschikking? Gods barmhartigheid en Zijn zegeningen zijn voor jullie, mensen van het huis. Hij is lofwaardig (Al-Hamied) en glorieus (Al-Madjiid).”

(Er zijn twee namen van Allah van de werkwoordstam madjada. Alleen de vorm madjiid komt in de Koran voor. Als naam 48 kwamen we deze tegen. De vorm maadjiid komt niet in de Koran voor, maar heeft vrijwel dezelfde betekenis: de Glorierijke).

Een paar maal komt in de Koran dit verhaal voor, afkomstig uit Genesis 18 in de Bijbel.

Een hoogbejaarde vrouw, Sara, haar leven lang kinderloos, ontvangt hier de aankondiging van de geboorte van een zoon: Ishaak. En na hem zal Ja'koeb geboren worden. Op een andere plaats kan de Koran deze situatie van Sara nog dramatischer tekenen: *“Toen kwam zijn vrouw er schreeuwend aan. Zij sloeg zich in het gezicht en zei: “Een onvruchtbare oude vrouw (soera 51:29)”*

Over dat woord 'onvruchtbaar' is veel te doen in de verhalen van de vier aartsmoeders Sara, Rebekka, Lea en Rachel. Hoe verschillend deze vrouwen ook onderling mogen zijn, één ding hebben ze gemeen: ze zijn alle vier onvruchtbaar. Dat is een zaak om bij stil te staan. Immers tot aan de verhalen van de aartsmoeders was er geen sprake van onvruchtbaarheid in de Bijbelse verhalen. Integendeel, zou je zeggen. Op de eerste bladzij van de Bijbel was de eerste opdracht voor de mens geweest: *“Wees vruchtbaar en vermenigvuldig u (Genesis 1:28)”*.

Die opdracht is de eerste elf hoofdstukken van Genesis naar behoren vervuld. In de geslachtsregisters heet het: Set verwekte Enos, Enos verwekte Kenan, Kenan verwekte Mahalel enzovoort. En na het verhaal van de zondvloed en Noachs redding gaat het verwekken en geboren worden even zo vrolijk voort: van Sem, Cham en Jafeth werden zonen en dochters geboren. Over Sem horen we bijvoorbeeld: Sem verwekte Arpachsad, Arpachsad verwekte Sela enzovoort. En dan: Nachor verwekte Terach, Terach verwekte Abram, Nachor en Haran. De naam van Abrams vrouw was Sarai. Dan staat er opeens, voor het eerst in de Bijbel: Sarai nu was onvruchtbaar, zij had geen kinderen (Genesis 11:29). Dat verdriet heeft zij te dragen. De Koran kent dit verhaal en brengt de pijn van haar lot nog scherper over als we Sara over zichzelf horen schreeuwen: *“Een onvruchtbare oude vrouw”*, waarbij zij zich in het gezicht slaat.

Elke geboorte is al een wonder te noemen. Maar er zijn geboortes, die in feite 'onmogelijk' zijn en die van Godswege toch geschieden: wonder boven wonder.

Dat is ook de ervaring van Sara als zij zegt: Dit is wel iets wonderlijks. Als Sara het leven geeft aan haar zoon Isaak zegt ze: *“God heeft gemaakt dat ik juich/lach; ieder die het hoort, zal om mijnentwil juichen/lachen”*. Het is voor haar een aanleiding God te loven en te prijzen. God is Al-Hamied, de Lofwaardige en Hij is Al-Madjiid, de Glorierijke.

66. Al-Waahid, de Ene

Als Jezus van Nazareth in het Nieuwe Testament gevraagd wordt door één van de Schriftgeleerden wat voor hem het belangrijkste van de godsdienst is, antwoordt Jezus:

"Het eerste is: Hoor, Israël, de Eeuwige is onze God, de Eeuwige is één" (Marcus 12:29).

Hoe meer je je in de joodse achtergrond van het Nieuwe Testament verdiept hoe meer je begrijpt dat Jezus juist dit antwoord geeft. Immers uit alles blijkt dat Jezus wil staan in de traditie van Abraham, Mozes en David, kortom in de traditie van heel het Oude Testament. En binnen dat Oude Testament, de Bijbel van het Jodendom, is de centrale geloofsbelijdenis: *"Hoor, Israël, de Eeuwige is onze God, de Eeuwige is één (Deut.6:4)"*. Wie de moeite neemt om een bijbel in het Arabisch ter hand te nemen zal zien dat voor dat woordje 'één' het woord 'waahid' gebruikt wordt. 'Waahid' is het hoofdtelwoord voor één. Jodendom, christendom en islam hebben gemeen dat ze uitgaan van de eenheid van God.

Om van de geloofsbelijdenis van God als Al-Waahid, de Ene, iets meer te begrijpen, luisteren we naar een paar regels uit de Koran.

In soera 2 'De Koe', lezen we in vers 133: *"...of waren jullie getuigen toen Jakoeb's einde naderde en op zijn sterfbed tot zijn zoons zei: Wat zullen jullie dienen na mijn heengaan? Zij zeiden: Wij zullen dienen uw God en de God van uw vadersen Ibrahiem, Ismaïel en Ishak, als een enig (waahid) God, ons overgevendende aan Hem"*.

Ook een oude Joodse traditie kent dit verhaal. In dit verhaal wordt over de laatste levensuren van aartsvader Jacob geschreven. Jacob ligt op zijn sterfbed. De bijnaam, de erenaam van Jacob is Israël. Dan vraagt Jacob, genaamd Israël, aan zijn zonen op zijn sterfbed: Welke God zullen jullie dienen na mijn dood? En dan antwoorden zijn twaalf zonen als uit één mond:

"Hoor, Israël (=Jacob, onze vader), de Eeuwige is (ook!) onze God, de Eeuwige is Eén".

Bij al hun onderlinge verscheidenheid, belijden zij de ene God.

In de Bergrede zegt Jezus (Mattheüs 6:24):

"Niemand kan twee heren dienen, want hij zal óf de ene haten en de andere liefhebben, óf zich aan de ene hechten en de andere minachten; je kunt niet God en het geld dienen."

In Oude en Nieuwe Testament en later in de Koran wordt verhaald van de trauma's die de mensen overhielden van hun ontrouw aan hun geloof in Gods Eenheid. Met de mond beleden ze de ene God, maar in de praktijk dienden ze het gouden kalf, dat horen we al in Exodus 32; de Koran herneemt dat verhaal. God als Al-Waahid, de Ene, wordt op vele plaatsen in de Koran beleden: *"En Allah heeft gezegd: Neemt u niet twee goden. Hij is slechts een enig god (Al-Waahid). Heb dus ontzag voor Mij (soera 16:51)"*.

Het perspectief van eenheid en vrede onder de mensen wordt bedreigd door de innerlijke en onderlinge verdeeldheid van ons mensen tot de dag van vandaag: noem het God en het gouden kalf, noem het God en het geld, noem het Allah en olie.

Telkens en telkens weer als we de naam Al-Waahid noemen en Gods eenheid belijden worden we teruggeroepen uit onze verdeeldheid op weg naar eenheid en vrede.